

MAGYAR MOLNÁR

a magyar malomipar érdekeinek szakközlönye

az Országos Magyar Malom-Egyesület hivatalos lapja.

Megjelenik havonként 3-szor.	Előfizetési ára: évenként 10 ft., félévre 5 ft. Hirdetések árszátválya szerint.	Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest V., Erzsébet-tér 19.
------------------------------	---	--

BUDAPEST, 1889. OKTÓBER HÓ 20.

TARTALOM: Egyesületi közlönyünk érdekében. — Szives figyelembevételre. — A fővárosi és vidéki malomok érdek-közössége (Schlesinger M. igazgatótól). — A buzasízt szeme. — A gabona eltartása. — Tarifajuttak. — Statisztika. — Műszaki apróságok. — Gazdasági közlemények. — Kéllőjések. — Kereskedelem és forgalom. — Életli tudósítások. — Hirdetések.

Egyesületi közlönyünk érdekében

az Orsz. Magyar Malom-Egyesület alábbi értesítést teszi közzé:

Szükségesnek látjuk, tekintettel ama körülményre, hogy az Egyesületünk saját kiadásában megjelent szakközlöny megindításával csaknem egyidejűleg még két más lapváltalat, és pedig

„Magyar Molnárok Lapja“ cím alatt „egy társulat“ kiadásában és

„Malom Közlöny“ cím alatt Löwe B. ur kiadásában

is létesítették, *jétrevetéseket meggyáltása eséljából*, Egyesületünk részéről kijelenteni, hogy az Országos Magyar Malom-Egyesület

„Magyar Molnár — Ungarischer Müller“

című hivatalos közlönye a fent megnevezett lapváltalatokkal össze nem tévesztendő, amint hogy az alulírott Egyesület ama lapokkal semminemű összekötésben nem is áll.

Ugyanez okból bátorodunk az érdekelteket arra is kérni, hogy minden, Egyesületünk közlönyének szánt közleményt, levelet, küldeményt stb. pontosan e címen:

„Magyar Molnár“ Budapest, Erzsébet-tér 19. sz. címezni sziveskedjenek, maradván

kielölő tisztelettel

az ORSZ. MAGY. MALOM-EGYESÜLET

nevében:

Burchard Konrad

elnök.

UNGARISCHER MÜLLER

Zeitschrift für die Interessen der ungarischen Mühlenindustrie

offizielles Organ des Ung. Landes-Mühlen-Verbandes.

Erscheint monatlich dreimal.	Pränumerationspreis: ganzjährig ft. 10, halbjährig ft. 5. Inserate nach Tarif.	Redaktion und Administration Budapest V., Elisabethplatz 19.
------------------------------	--	--

BUDAPEST, 20. OKTOBER 1889.

INHALT: Im Interesse unseres Verbandsorgans. — Zur gefälligen Beachtung. — Zur Interessengemeinschaft der hauptstädtischen und Provinzmühlen (von Dir. M. Schlesinger). — Die Farbe des Weizenmehles. — Die Aufbewahrung des Getreides. — Tarifwesen. — Statistik. — Technische Miscellen. — Wirtschaftliches. — Verschiedenes. — Handel und Verkehr. — Marktberichte. — Inserate.

Im Interesse unseres Verbands-Organes

veröffentlicht der Ung. Landes-Mühlen-Verband folgende Verständigung:

Wir finden uns veranlasst, mit Rücksicht auf den Umstand, dass fast gleichzeitig mit der Herausgabe unserer Zeitschrift noch zwei andere Unternehmungen, und zwar

„Magyar Molnárok Lapja — Organ der Ungarischen Müller“ (herausgegeben durch eine „Societät“) und

„Malom Közlöny“ (Herausgeber Herr Bogoljub Löwe)

in's Leben gerufen wurden, zur Vermeidung von Irrführungen ausdrücklich darauf aufmerksam zu machen, dass das amtliche Organ des Ungarischen Landes-Mühlen-Verbandes

„Magyar Molnár — Ungarischer Müller“

mit den obervähnten Unternehmungen nicht zu verwechseln und dass der gefertigte Verband mit den obenannten zwei Zeitschriften in keinerlei Zusammenhang zu bringen ist.

Aus demselben Grunde gestatten wir uns auch zu ersuchen, alle unser Verbandsorgan betreffende Mittheilungen, Briefe, Sendungen etc. stets mit der genauen Adresse:

„Magyar Molnár — Ungarischer Müller“ Budapest, Elisabethplatz 19. versehen zu wollen und zeichnen

hochachtungsvoll

für den

Ung. Landes-Mühlen-Verband

der Präsident:

Conrad Burchard.

Szives figyelembevételre!

Egyesületünk számos alapító és rendes tagja, valószínűleg azért, mivel egyesületi közlönyünk első, az összes hazai malmokhoz szétküldött számahoz postautóvalánylapok is mellékeltek volt, a maguk részéről is előfizetéseket küldvén be hozzánk, szükségesnek látjuk t. tagjaink figyelmébe ajánlani, hogy az egyesületi tagok, és pedig:

• alapító és rendes tagok (az egyesületi alapszabály 11. §-a értelmében) az Egyesületi közlönyét ingyen kapják,

• a pártoló tagoknak pedig mérsékelt előfizetési ár mellett — 50% árleengedéssel — bocsátatik rendelkezésre.

Tisztelettel kérjük tehát az Egyesület t. alapító és rendes tagjait, hogy az egyesületi közlönyre előfizetési összegeket ne utalványozzanak, megjegyezve, hogy az eddig ily czímen befolyt összegeket is legközelebb b. czimükre vissza fogjuk küldeni.

Az Egyesület titkársága.

Vidéki és fővárosi malmok érdekösszege.

— Schlesinger M. igazgatótól, Nagyváradon. —

»Egy vidéki molnár« nemrég a »Pester Lloyd« hasábjain tett kísérletet annak bizonyítására, hogy a vidéki malmok érdekei nem azonosok a fővárosi malomtelepek érdekeivel. Ez a nézet helyes is volt azért, mindaddig, míg a központi bizonyos fensőbbeséggel néztek le rák vidéki malmokra, mióta azonban mindannyian, mint egyenértékű tényezőek egyesültünk a közös munkára, a dolog már nem egészen ugy áll. Azóta a budapesti malmok vezetői között is tért foglalt az a nézet, hogy viribus unitis többeit végeztetünk, mintsem ha szétszórt franc-tireurs gyanant küldünk ama nehézségek ellen, a melyek minden oldalról fenyegetik malomiparunkat, mely egy évtized óta különben is annyira meg van viselve.

Az eladási és szállítási módozatok szabályozása, egyeséges csomagolási eljárás behozatala, az árak rendszeresítése a szákok visszavásárlásánál, olcsóbb díjtelek és egyéb könnyebbségek kieszközölése a tűzbiztosításnál, együttes intézkedések a vasúti- és hajórakományok ügyében, munkásaink balesetek ellen leendő biztosításának kivételi munkálatai, az egyesület közlönyének meg-alapítása stb. stb. mind oly vívmányok, melyekért az országos magyar malomgyesületnek tevékenysége rövid ideje alatt sincs ota szegyeneknie, s a melyek — és ez a fődolog — anyagi tekintetben egyformán javára valnak, ugy a vidéki, mint a fővárosi tagoknak. A kinek tehát nincsenek, mint a mi »vidéki molnárunk«-nak, mindjárt a legelső lépésnél egotstromló szándékai, az egyelőre beérthet a fentebb elősorolt rendszabályokkal, melyek az *összpar* érdekeiben vitétek keresztül; mert annyi bizonyos, hogy az országban levő érdekeltnek elszigetelt törekvései sohasem lettek volna képesek még csak ezen — mondjuk, hogy szerény — vívmányokat is felmutatni. Mindnyájunk érdeke egyformán azt követeli tehát, hogy ne térjünk le az együttes haladásnak ily fáradságosan megeltl útjáról, s a hol érdekeltérések mutatkoznak is, azokat közös megbeszélés s együttes el-

Zur gef. Beachtung!

Indem viele Mitglieder des Verbandes (gründende und ordentliche) wahrscheinlich deshalb, weil zur ersten, sämtlichen Mühlen des Landes zugeschiedenen Nummer unseres Verbandsorganes Postanwendungsblanquette beigelegt waren, auf dasselbe Pränumerationsbeträge einsandten, halten wir es für notwendig hiedurch mitzuteilen, dass die Verbandsmitglieder u. d.:

gründende und ordentliche (im Sinne §. 11. der Verbandsstatuten) das Verbandsorgan gratis bekommen,

unterstützenden Mitgliedern aber zu ermäßigtem Praenumerationspreise — 50% Rabatt — zur Verfügung gestellt wird.

Wir bitten daher die g. Mitglieder des Verbandes gründende und ordentliche — auf das Verbandsorgan keine Pränumerationsbeiträge anzudehen und werden die bisher eingetroffenen an deren w. Adresse retourneren.

Das Verbands-Secretariat.

Zur Frage der Interessengemeinschaft der Provinz- und hauptstädtischen Mühlen.

— Von Dir. M. Schlesinger, Gr.-Warden. —

»Ein Provinzmüller« hat neulich im »Pester Lloyd« darzulegen versucht, dass die Interessen der Provinzmühlen nicht identisch seien mit den Interessen der hauptstädtischen Etablissements. Das war wohl früher richtig, so lange man vom Centrum aus überlegen auf uns Provinzmühlen herablickte, ist es aber nicht mehr gänzlich, seitdem wir Alle als gleichwertige Factoren uns zu gemeinsamer Arbeit vereinigt haben. Seither ist auch in den Leitern der Budapester Mühlen die Einsicht eingezogen, dass wir viribus unitis mehr auszurichten vermögen, als wenn wir als zerstreute franc-tireurs den Kampf führen gegen die Widerwärtigkeiten, die unsere seit einem Decennium so arg mitgenommene Industrie von allen Seiten bedrohen.

Die Regelung der Verkaufs- und Lieferungs-Modalitäten, die Herstellung einheitlicher Packung, die Preis-Systemisirung beim Rücklauf der Säcke, die Erwirkung billigerer Prämien und anderer Facilitäten für die Feuer-versicherung, die collectiven Vorkehrungen in Angelegenheit von Bahn- und Schiffsfrachten, die Arbeiten zur Durchführung der Unfallversicherung für unsere Arbeiter, die Gründung des Verbands-Organes etc. etc. bilden immerhin Errungenschaften, deren sich der ung. Landes-Mühlenverband während seiner kurzen Thätigkeit nicht zu schämen braucht und die — was die Hauptsache ist — materiell eben den Mitgliedern in der Provinz als jenen in der Hauptstadt zu Gute kommen. Wer also nicht wie unser »Provinzmüller« den Himmel stürmen will, wird sich mit den hier aufgezählten, im Interesse der *Gesamst*-Industrie bisher durchgeführten Massnahmen einwilligen bescheiden, denn niemals hätten die vereinzelten Bestrebungen der Interessenten im Lande auch nur diese — wir wollen zugeben — bescheidenen Erfolge aufzuweisen vermocht. Deshalb gebietet es also unser Aller Vortheil, den so mühsam gefundenen Pfad der Collectivität nicht wieder zu verlassen und dort, wo Interessen-Divergenzen allerdings bestehen, dieselben auf

egy pillantra sem kételkednek abban, hogy a jelen esétlen a magyar malomgyesület ügyüket magávé teszi, járás után igyekeznek kiegyenlíteni. Istenáldás az ily eljárásról a jövőben is több eredményt várunk az őszinteségre nézve, mint azon esetben, ha ismét az előbbi állapothoz hasonlóan, egyes parányokra akarnánk feloszlatni.

Ha megtörténne is az, a kit az »Egy vidéki molnár« állít, hogy egyes malomok járják a megállapított eladási módozatokat, ennek is meg van a maga orvossága abban, hogy ha az ily kihágások az országos malomgyesület előbbinek tudomására hozottnak. Neki aztán a legkiegőzítőbb eszközök állnak rendelkezésére, hogy a renitens malom ellen bíróságos utján járjon el. Egyebiránt nem mulasztjuk el az alkalomból kijelenteni azt, hogy egy tisztességes magyar malomnak se fog eszébe jutni kerülő utakon túlnéni akarni magát a molnárok gyűlésének az eladási módozatokat illető határozatán, mert úgy tartjuk, hogy a jó modor azt hozza magával, hogy egymás irányában tisztességesen viselkedjünk, s törvénynek tekintjük azt, hogy a magunkra vállalt kötelezettségeknek lelkiismeretesen és becsületesen meg is feleljünk.

Legyen szabad azonban nekünk is érteni egy oly pontot, a melyre nézve az »Egy vidéki molnár« felszólalása legalább látszatával bír a jogosultságnak; erre nézve egy példát hozunk fel, mely a legutóbbi időben fordult elő. Kereskedelemügyi miniszterünk előzekénységének köszönhetik a magyar malom, hogy a budapest-fiumei viszonylatban eddig 6 frt tértimény adatik 60 wagnon szállításonál. A budapesti malomoknak azonban ezen kívül még az általuk Fiuméba feladott lisztmennyiségek után wagnononként 8 frt tértiménytöbbletet sikerült a maguk számára kieszközölni a behozott zabáért való visszatérítés czimén. Őszintén bevallja, nem egészen értjük, hogy ez az utóbbi mit jelent. Az a tény azonban egészen tisztán áll előttünk, hogy ezen tértiménytöbblet felvétele által minden budapesti malom a budapest-fiumei szakaszra 8 frtal kevesebb szállítási díjat fizet, mint minden más, Budapesttől fekvő vidéki malom, daczára annak, hogy ez utóbbiak a magyar államvasutakból 400 kilométernyivel *többet* használnak, s hogy ezek Budapestig korántsem az átmeneti, hanem a *teljes* szállítási díjtelt fizetik.

Hogy miért szorítottak hátrébe e tekintetben a vidéki malom, a melyek Fiuméba irányított lisztszállítmanyukkal sokkal nagyobb szakaszát veszik igénybe a magyar államvasutak vonalainak, mint a budapesti malomok, azt senki sem fogja beláthatni, még kereskedelemügyi miniszterünk sem, ha ugyan ez ügyben mérvadó helyről felvilágosítottak.

Es bizonyára még kérdés tárgya se lehet az, hogy a jelen esétben az országos magyar malomgyesületnek erkölcsi kötelessége, felretéve a vidéki malomok versenyére vonatkozó minden mellékletmet, azok érdekeit és óhajításaira nézve felvilágosítani a kereskedelemügyi minisztert, annál is inkább, mert éppen a kereskedelemügyi miniszter volt az, a ki az országos malomgyesülethez intézett ismert leiratában a legszívyesebben utalt annak szükséges voltára, hogy valahányszor csak szükségesnek látszik, informáltsásként a magyar államvasutakat illető tarifá- és egyéb szállítási kérdésekben, hogy ily aztan képesítve legyen a hazai malomipar érdekeire az ezt megillető figyelmet fordítani.

A vidéki malomok most már szerényen várják, s

dem Wege der gemeinsamen Berathung und einträchtigen Vorgehens auszugehen. Wir unseits versprechen uns hievon für die Gesamtheit auch künftighin mehr Erfolg, als wenn wir uns wieder, wie vordem, in unsere Atome auflösen wollten.

Wenn die festgestellten Verkaufsmodalitäten nach der Behauptung des »Provinzmüllers« von einzelnen Mühlen umgangen werden, so ist das Remedium darin gegeben, dass solche Uebertretungen dem Präsidenten des Landes-Mühlen-Verbandes zur Anzeige zu bringen sind. Dieser ist mit den ausreichendsten Mitteln versehen, um gegen die renitente Mühle im Wege von Conventionalstrafen etc. vorzugehen. Ueberdies stehen wir bei dieser Gelegenheit nicht an zu erklären, dass es keiner *anständigen* ungarischen Mühle einfällt, den Bestimmungen des Müllertages in Angelegenheit der Verkaufsmodalitäten ein Schnippchen zu schlagen, — wir betrachten es eben als jeden Ton, uns untereinander anständig zu benehmen und als Gesetz, die übernommenen Verbindlichkeiten stets gewissenhaft und ehrlich zu erfüllen.

Indess wollen wir uns aber auch gestatten, einen Punkt zu berühren, wo das Auftreten des »Provinzmüllers« wenigstens den Schein von Berechtigung hat und wir wählen hierfür ein Beispiel aus jüngster Zeit. Dem Entgegenkommen unseres Handelsministers haben die ungarischen Mühlen bei Abladung von sechzig Wagnons für die Relation Budapest-Fiume bisher eine Refactie von fl. 6 zu danken. Nun haben aber die Budapest Mühlen ausserdem noch für die nach Fiume durch sie verfrachteten Mehlmquantitäten eine Super-Refactie von fl. 8 pr. Wagnon plus titulo einer Vergütung für den eingeführten Weizen für sich erwirkt. Was diese letztere zu bedeuten hat, ist uns aufrichtig gestanden — etwas unklar. Was jedoch völlig klar erscheint, ist der Umstand, dass jede Budapest Mühle nach eingehobener Vergütung dieser Super-Refactie für die Strecke Budapest-Fiume um fl. 8 weniger Fracht entrichtet, als jede über Budapest hinaus gelegene Provinzmühle, trotzdem diese etwa 400 Kilometer ungarischer Staatsbahnen *mehr* benützt und für diese bis Budapest keineswegs eine Durchzugs- sondern die *volle* Tarif-Fracht entrichtet hat.

Niemandem wird die Berechtigung dieser Zurücksetzung derjenigen Provinzmühlen, welche für ihre Mehtransporte nach Fiume die Linien der ungarischen Staatsbahnen auf weit grössere Strecken als die Budapest Mühlen in Anspruch nehmen, einleuchten können, auch unserem Handelsminister nicht, sofern er von massgebender Seite über diese Ungebilligkeit aufgeklärt werden sollte.

Und dass der ungarische Landes-Mühlen-Verband in diesem Falle die moralische Pflicht hat, absehend von allen Rücksichten auf die Konkurrenz der Provinzmühlen, den Handelsminister über die Interessen und Wünsche derselben aufzuklären, unterliegt wohl keiner Frage, zumal eben der Handelsminister es war, der in seiner bekannten Zuschrift an den Landes-Mühlen-Verband in der conciliantesten Weise auf die Nothwendigkeit hinwies, ihn in Tarifs- und anderen Verfrachtungsfragen auf den ung. Staatsbahnen so oft es nur erforderlich erscheinen sollte, zu informieren, damit er in Stand gesetzt sei, den Interessen der vaterländischen Mühlenindustrie die ihr gebührende Aufmerksamkeit zuzuwenden.

Nun die Mühlen in der Provinz erwarten in Bescheidenheit und zweifeln keinen Augenblick, dass sich der ungarische Landes-Mühlen-Verband in diesem Falle

s megindítja a szükséges lépéseket arra nézve, hogy mervado helyen *legelőbb* teljesen egyenlőtlenek ezen különbözőt a Fiumbé irányuló szállások díjeteleiben, mely különbözőt olyannyira art számos vidéki malomnak. Mert egyébként ez a dolog igazán víz volna a mi Egy vidéki molnár-utaknak, és számos vele egy véleményen levő sótetén látóknak, malmára. *)

A buzasliszt színe.

A National Association of British and Irish Millers közgyűlésén, a párisi nemzetközi kongressus alkalmával Frank Ashby e kérdésről érdekes felolvasást tartott, melyből következők közülük:

„Ujabb időben oly sok érdekes előadást tartottak a malomipart érdeklő dolgokról, hogy úgyszólván lehetetlenek látszik a buzaőrlés speciális terén új szempontokat találni. A malomipar azonban előre halad, s reményem, hogy a buzasliszt szerinél szólo alábbi nézetek által alkalmat nyujtok a megbeszélésre. A gyűlésen sok szakember van, a kik fontos közléseket tehetnek az általam megpendített tárgyról, s nagyon örülnék, ha ezáltal a malomipar szakirodalmá gazdagíttatnék.

Legelőször is arról a módról akarnék szólni.

a mely szerint a liszt színe az őrlési folyamat által befolyásoltatik, s e tekintetben az automatikus áizmet a nem automatikus áizmet-mal állítom szembe.

Nagyon hajlandók vagyunk nem venni észre azt, hogy a buzaőrlésnél élő organismusokkal van dolgunk,

* A I. szerző ezen közleménye szívesen üdvözölt alkalmat — melyért a t. szerzőnek csak köszönettel tartozunk — szolgálatunk nekünk a végre, hogy különösen ama nézetet szemben határozottan állást foglaljunk, mintha az ország magyar malomgyűléset avagy annak közlönyét az érdekek képviselői körül valaha *gyűlötlensé* szempontot követhetne. Beavatottaknak s nyíltan gondolkodóknak aligba kell bizonyígtatnunk, hogy ez már Egyesületünk igazgatási és alapbizottságok igazgatásának módozatnailag fogva, is egyszerűen kizártnak tekintendő s hogy ékkip Egyesületünk, a mely saját senilását és fejlődését *ámenny* veszélyeztetni akarná, ezt biztosabban alig tehetné, mint ha az érdekeknek ilyenén szóczerpeztését a saját keblében engedné. Ezen felszólalásnak közléseide tehát mintegy bizonyított is legyen a tekintetben, hogy az az állítás, mintha az Egyesület a malomipar egyik részét vagy érdekesoportját előnyben részesíthetné, csupán egyes elégedettek — s ugyan hol ne akadnának elégetülének? — ráfogással minősítendő.

A t. szerző által felvetett konkrét kérdésre nézve csupán az az észrevételük, hogy a 8 könyvi buza-refakciójának a budapesti malomok, illetőleg azok kivételi liszt-szállítványai számára való engedélyezése azért történt, hogy e malomok az ezélt a buza-őrlelőnek engedélyezett nagyobb refakciójával szemben szenvedett hátrányért kárpóttolassanak, de továbbá a vasuti politikai szempontjából *am* körülmény is valószínűleg fontosnak ismertetett fel, hogy a 11 magyar budapesti gumalom összes buzaszükséglete, illetőleg azok liszt-kivételé igen jelentékeny mennyiséget képvisel, a melynek kivételé számára Fiumén kívül még más ut is — a Duna, illetőleg Elba — nyírtva áll.

Különb a vidéki állomásoktól Fiuméig szólo közvetlen liszt-tételek tényleg létező disparitásai, szemben a buza-őrlelő Budapestig való szállítási díjeteleivel és a lisztek Budapestre Fiuméig való díjeteleivel, még a fentírt refakcia levonása után is általában szemben éppen nem mutatnak a vidéki malomokra nézve kedvező viszonyt, sőt e malomok többsége még hátrószótan elsőbbséget díjetelet is élvez, mint a budapesti malomok.

Megjegyezzük végül, hogy e kérdés elintézésére nézve Egyesületünk tarifa-ügyi szakbizottsága még illetékes, a hol talán ezen felolvasás díjetelet má megközelítő társaságban fognak azzal foglalkozni. A szerkesztő.

ihér annehmen und die erforderlichen Schritte einleiten werde, um an massgebendster Stelle *mindestens* die volle Ausgleichung dieser, eine grosse Anzahl von Provinzmühlen schädigenden Disparität in der Fracht nach Fiume herbeizuführen, es wäre dies sonst Wasser auf die Mühle unseres „Provinzmüllers“ und anderer ihm gleichgesinnter Schwarzseher. *)

Leber die Farbe von Weizenmehl

hielt Mr. Frank Ashby, in der Versammlung der National Association of British and Irish Millers auf dem Internationalen Congress in Paris einen interessanten Vortrag, dem wir folgendes entnehmen:

„Es sind in letzter Zeit so viele interessante Vorträge über Dinge, welche die Mühlen-Industrie betreffen, gehalten worden, dass es fast unmöglich erscheint, neue Gesichtspunkte auf dem Spezialgebiet der Weizen-Vermahlung ausfindig zu machen. Die Müllerei schreitet aber vorwärts, und hoffe ich, durch nachstehende Betrachtung über die Farbe von Weizenmehl Anlass zu einer Diskussion zu geben. In der Versammlung befinden sich viele Fachleute, welche wichtige Mittheilungen über den von mir angeregten Gegenstand werden geben können, und sollte es mich freuen, wenn dadurch die Müllerei-Literatur bereichert werden würde.

Zunächst möchte ich über die Art und Weise sprechen,

in welcher die Farbe des Mehles durch den Mahlprozess beeinflusst wird und stelle ich hierbei den automatischen Betrieb dem nicht automatischen Betrieb gegenüber.

*) Dieser Beitrag des g. Verfassers bietet uns einen willkommenen Anlass — für den wir dem g. Verfasser nur Dank schulden — dazu, speziell jener Ansicht entgegenzutreten, als ob der Mühlenverband oder dessen Organ in der Vertretung der Interessen *unwürdig* werden könnte. Klaren Gedanken und Eingeweihten ist es wohl kaum nöthig zu beweisen, dass dies schon zu Folge der Veranlagung des Verbandes und der statutenmässigen Verwaltung einfach ausgeschlossen ist und dass der Verband, wenn er seinen Bestand und seine Entwicklung selbst gefährden wollte, kaum rascher zum Ziele gelangen könnte, als durch eine solch'artige Zerklüftung der Interessen. Die Veröffentlichung dieses Appells mag gleich mit als Beweis dessen gelten, dass der Verband die Bevorzugung eines Theiles der Müllerei des Landes oder einer Interessengruppe nur durch einzelne Unzufriedene — und wo gäbe es solche nicht? — angedacht wurde.

Zur concreten Frage des g. Verfassers haben wir nur die Bemerkung, dass die Bewilligung der 8 kr. Refactie für die Budapest Mühlen resp. für deren Exportmehle deshalb erfolgte, um dieselben für die Zurücksetzung gegen den früher höher refactirten Weizenexport zu entschädigen; dann dürfte für den Eisenbahnpolitiker doch auch die Ueberlegung nicht ohne Wichtigkeit gelten sein, dass der Gesamtweizenbedarf der elf Budapest Dampf-mühlen und ihr Export ein sehr bedeutender ist, dem auch der Weg über andere Verkehrsrichtungen, als Donau und Elbe offen steht.

Uebri-gens sind die thatsächlich bestehenden Disparitäten der directen Mehlfrachten ab Provinz-Stationen nach Fiume gegenüber den Frachten für Weizen nach Budapest und der Fracht für Mehl von Budapest nach Fiume abzüglich der Refactie durchaus nicht zu Ungunsten der Provinz-Mülien im Allgemeinen, ja die Mehrzahl derselben genieszen sogar eine billigere Fracht als die Budapest Mühlen und schliesslich dürfte diese Fracht bei einer Refactienrufer Erledigung in dem Sonderausschusse für Tarifangelegenheiten des Verbandes selbst erfahren, wo sie wahrscheinlich schon demnachst aus Anlass dieses Appells erörtert werden wird.

Die Redaction.

nem pedig szervetlen anyagokkal, a milyen pl. a kova, a melyet csak egy felaprózó gépre kell juttatni, s a leg-egyszerűbb módon szétporlasztani. Igaz ugyan, hogy a buzaszemek látszólag élettelenül fekszenek kezünkön, de ha azokat feldolgozzuk, azáltal, hogy megtszotogtatjuk és egyes alkátrészekre szétbontjuk, ennél igen óvatosan kell eljárunk. Ha a föld kerekégen levő összes vas a legutolsó latig veszendőbe menne, a jövőben le kellene mondanunk ezen fém használatáról. A visszamaradt egy lat vasat semmilyen módon sem lehetne sokszorosítani. Másként áll azonban a dolog a buzaszemmél. Az ily szemben «élet» rejlik. Ha a földön levő összes marada nem megsemmisítetnék, s abból csak egy szem buzardna fenn, ennek segítségével belátható időköz alatt ugyanannyi búzát termesztetnénk mint most.

Kiemeltem ezt, hogy kimutassam, mennyire fontos, hogy az őrlési folyamatnál kellő időt fordítsunk az organikus élet szétbontására.

Sajnos, hogy automatikus őrlésünk ezt az elővigyázatot figyelmen kívül hagyjuk!

A buzaszem egy belső magból áll, több védő hárttyával s egy csirából a buzaszemtől függetlenül élve maradhat. Ha a buzaszem egyes alkátrészeit különválasztjuk, jól fogunk tenni, ha a finom hárttyának időt engedünk az elhalásra, illetőleg kiszáradásra. de a csírát lehetőleg gyorsan el kell távolítani, mert főleg benne nyitnak meg az élő erő. A csira nő még akkor is, ha a buzaszemtől eltávolítottat, folteve, hogy a szükséges tápláló anyagok rendelkezésére állnak.

Gyakran észlelhetünk, hogy tavasszal a frissen őrölt liszt, ha az metégek tételik ki, a szakkókból kidolgozza magát, e mellett bizonyos mértékig életet mutat, melyet az őrlési folyamat nem volt képes megsemmisíteni.

Azon előny megvilágítására, mely abban rejlik, ha a finom héjaknak időt engedünk az elszáradásra, a következő példát hajthat felhözni: »Ha egy mogyorósze-met azon frissiben leszaktunk a bokrorról, s közvetlenül rá megröptatjuk a zöld héjait a magról leválasztani, ez csak nehezen sikerül, mert mind a két rész szorosan összefügg egymással. Ha azonban a külső buroknak időt engedünk a száradásra, mialatt egyuttal a mag is megkeményedik, az említett operációt könnyen lehet végezni.«

Ugyanígy áll a dolog a búzánál is, és ajánlható, hogy az őrésre szánt gabonát egy pár hétig hevertes-sük mielőtt azt különiténék. Ez őrlés ezen módját elő-deink az egyedül helyesnek tartoták.

A modern őrlésnél is sokkal jobban hagyják ma-gukat feldolgozni a tisztítatlan darák, ha kellőleg hever-tettek. A finom hárttyácskák ilyenkor megszáradnak s levalának a darazsemesékről. Az utóbbiak emellett kemé-nyebbek lesznek és könnyebben változathatók liszté. E mellett a liszt szemcsésébb lesz és a sütésnél alkal-masabb az élesztővel való kezelésre.

E mellett a molnárnak még az az előnye is lesz, hogy időt nyer a lisztéket vizsgálni és azokat minőség-ük szerint osztályozni.

A nagy angol malmokban azonban sajnos, hogy nem igen lehetséges egy oly körülményes és időrabló eljárás behozatala, a milyen a fentebb említett. Ez ar-

Man ist leicht geneigt, zu übersehen, dass man es bei der Weizen-Müllerei mit lebenden Organismen zu thun hat und nicht mit unorganischen Substanzen, wie beispielsweise Quarz, der nur auf eine Zerkleinerungs-maschine gebracht wird und in einfacher Weise zer-pulvert zu werden braucht. Freilich liegen die Weizen-körner anscheinend leblos in unserer Hand, aber wenn wir dieselben verarbeiten, indem wir sie reinigen und in ihre einzelnen Bestandtheile zerlegen, müssen wir dabei sehr vorsichtig verfahren. Würde das gemessene auf der Erde befindliche Eisen bis auf ein Loth verloren gehen, dann würde man in Zukunft auf den Gebrauch dieses Metalls verzichten müssen. Das zurückgebliebene Loth Eisen lässt sich in keiner Weise vervielfältigen. Anders liegt die Sache mit dem Weizenkorn. In einem solchen Korn steckt «Leben». Würde aller auf der Erde befind-liche Weizen vernichtet werden und nur ein Korn davon zurückbleiben, dann könnte man vermittelst desselben in absehbarer Zeit ebensoviele Weizen bauen, wie dies jetzt der Fall ist.

Ich habe dies hervorgehoben, um zu zeigen, wie wichtig es ist, bei dem Mahlprozesse die nötige Zeit zum Zerstoren des organischen Lebens zu verwenden.

Bei unserer automatischen Müllerei wird diese Vor-sicht leider außer Acht gelassen!

Das Weizenkorn besteht aus einem inneren Kern mit mehreren schützenden Häuten und einem Keim, welcher letzterer unabhängig von dem Weizenkorn leben bleiben kann. Separirt man die einzelnen Bestandtheile des Weizenkornes, dann thut man gut, der feinen Häuten Zeit zum Absterben resp. Vertrocknen zu geben, aber der Keim muss so schnell wie möglich entfernt werden, da hauptsächlich in ihm die lebende Kraft sich äußert. Der Keim wächst noch, auch nachdem er vom Weizenkorn entfernt worden ist, falls ihm nur die nöthigen Nahrungs-stoffe zur Verfügung stehen.

Man kann häufig beobachten, dass im Frühling frisch gemahlenes Mehl, welches der Wärme ausgesetzt wird, sich aus den Säcken herausarbeitet und dabei bis zu einem gewissen Grade Leben zeigt, welches der Mahl-prozess nicht zu zerstören vermochte.

Um den Vortheil zu erläutern, welcher darin liegt, wenn man den feinen Häuten Zeit zum Vertrocknen giebt, möchte ich folgendes Beispiel anführen: »Pflückt man eine Haselnuss frisch vom Strauch und versucht unmittelbar darauf die grüne Hülle vom Kern abzulösen, so gelingt dies nur schwer, weil die beiden Theile fest mit einander zusammenhängen. Giebt man aber der äusseren Hülle Zeit zum Trocknen, wobei gleichzeitig der Kern hart wird, dann lässt sich jene Operation leicht ausführen.«

Ähnlich liegt die Sache beim Weizen und empfiehlt es sich, das Mahlgut einige Wochen ablagern zu lassen, ehe man es sichtet. Diese Art der Müllerei würde von unseren Vorfahren für die allein richtige gehalten.

Auch bei der modernen Müllerei lassen sich die ungereinigten Griese sehr viel besser verarbeiten, wenn sie gehörig abgelagert sind. Die feinen Häutchen trocknen dann und lösen sich von den Grieskörnern ab. Letztere werden dabei härter und sind leichter in Mehl zu ver-wandeln. Dabei wird das Mehl körniger und besser ge-eignet für die Behandlung mit Hefe beim Verbacken.

Überdies erwächst dem Müller noch der Vortheil, dass er Zeit gewinnt, die Mehle zu prüfen und nach ihrer Qualität zu sortiren.

In den grossen englischen Mühlen ist es leider nicht gut angänglich, einen so umständlichen und zeitrauben-

tana a telep jóvelmezőségének, le kell mondani tehát az említett előnyökről, felteve, hogy azokat más uton nem lehet elérni. Meg akarom azonban említeni, hogy a croydoni malomban a legfinomabb lisztet, a melynek minősége mindig egyenlő, nem automatikus uton állítják elő.

Nem volna-e tehát lehetséges a folytatódagos őrlési folyamat alatt is a darákat mesterségesen száritani, akár az által, hogy a levegőt, a mely a daratisztogató gépekbe vezetetik, felmelegít, akár pedig, hogy az őrlesre szánt gabonát felmelegített hengerekben bocsátják át? Az ilyen száritás a darák gyakori tisztogatásánál, midőn azok légáramban hosszabb utat tesznek, bizonyos fokig kétségkívül hasznos is életetik, s ebben volna kereshető legnagyobbbrészt az az előny, mely a modern daraőrléssel jár.

Nem lehet a molnároknak eléggé ajánlani oly daratisztogató gépek felállítását, melyek minden modern követelménynek megfelelnek.

Mily csodálatos szívóssággal marad fenn az élet a buzaszemben, kitűnik abból, hogy oly szemek, melyeket ezelőtt 6000 évvel helyeztek az egyiptomi múmiák mellé, még ma is csiraképesek és megfelelő talajba juttatva, éppen oly jól használhatók vetőmagul, mint a rövid idővel ezelőtt aratott szemek.

Azt a befolyást, melyet

az őrlemény felmelegedése

gyakorol a lisztre, más oldalról már behatóan fejtegetek, minél fogva itt csak annak kiemelésére szorítkozom, hogy a túlságos felmelegedés igen hátrányos hatása a liszt színére: a 112° Fahrenheiten (= 35 $\frac{1}{2}$ ° Reaum.) felüli hőmérsék mellett a siker állománya is megváltozik és elveszti rugalmasságát. Az őrlemény túlságos felhevítésével még más bajok is szoktak bekövetkezni, főleg az, hogy a mag burkai szétporlanak és a liszt közé jutnak. A buza őrésénél a következő szabály szem előtt tartását ajánlanám. Lehetőleg kevés lisztet készítsünk mindaddig, a míg a magnak külső burkai nagyobb mennyiségben találhatók az őrleményben; helyesen fogunk tehát eljárni, ha mindaddig, míg a fas héj minczen eltávolítva, lehetőleg »magasan» őrlik.

A légköri befolyásoknak

a liszt színére gyakorolt hatása a praxisban is elismert dolog, melyet a lisztszáritók szerződéseknel is figyelembe vesznek a szokásos záradékokban: »A szállítás minta szerinti történik, de — lisztminta halványodásának megelőzéseként tartásával.«

Majdnem lehetetlen dolog valamely lisztmintát huzamosabb időn át változatlanul megőrizni. A liszthez kevert csira- és héjreszeszek gyorsíthat az elváltozást. Igaz ugyan, hogy e tekintetben még mindig megoszlanak a szakemberek nézetei. Sokan azt hiszik, hogy a liszt minőségének csökkenését egyedül és kizárólag csakis az anyagok lassankint bekövetkező elmállása idézi elő. Erre nézve azonban annyiban eltérő a nézetem, hogy még vagyok győződve, miszerint bizonyos körülmények között más okok is előidézhettek az említett jelenséget. Az azonban mindenesetre tény, hogy az aránylag tisztá liszt sokkal lassabban változik meg, mint az olyan, a mely több csira- és héjreszeszeket tartalmaz.

den Prozess, wie oben beschrieben, einzuführen. Die Rentabilität der Etablissements würde darunter leiden und muss man daher auf die angedeuteten Vortheile, falls dieselben sich nicht auf anderem Wege erreichen lassen, verzichten. Nicht erwähnt möchte ich aber lassen, dass in der Mühle zu Croydon das feinste Mehl, dessen Qualität stets gleichartig ausfällt, auf nicht automatischem Wege hergestellt wird.

Wäre es nun nicht möglich, ein künstliches Trocknen der Griesse während des kontinuierlichen Mahlprozesses herbeizuführen, sei es, indem man die Luft, welche den Griesputzmaschinen zugeführt wird, erwärmt, oder indem man das Mahlgut über erhitzte Walzen gehen lässt? Ohne Zweifel wird bei dem häufig wiederholten Putzen der Griesse, weil letztere dabei einen langen Weg im Luftstrom zurücklegen, eine derartige Trocknung bis zu einem gewissen Grade schon an und für sich erzielt und hierin dürfte zum grossen Theil der Vortheil zu suchen sein, welchen die moderne Griesmüllerei mit sich führt.

Die Aufstellung von Griesputzmaschinen, welche allen modernen Anforderungen genügen, kann den Müllern nicht genug ans Herz gelegt werden.

Wie wunderbar zähe sich das Leben im Weizenkorn erhält, geht daraus hervor, dass Körner, welche vor 6000 Jahren neben ägyptischen Mumien gelegt wurden, auch heute noch keimkräftig sind und in geeigneten Boden gebracht, ebenso gut als Saat zu verwenden sind, wie die kürzlich geernteten Körner.

Der Einfluss, den

das Ueberhitzen des Mahlgutes

auf die Qualität der Mehle übt, ist von anderer Seite auf das eingehendste erörtert worden, und beschränke ich mich darauf, hervorzuheben, dass eine zu weit gehende Erwärmung sehr nachtheilig auf die Farbe des Mehles wirkt; auch verändert sich die Kleber-Substanz bei einer Temperatur von über 112° Fahrenheit (= 35 $\frac{1}{2}$ ° Reaumur) und verliert ihre Elasticität. Ferner stellen sich beim Ueberhitzen des Mahlgutes noch andere Uebelstände ein; insbesondere werden die Haute des Kornes zerpulvert und gelangen in das Mehl. Beim Vermahlen von Weizen möchte ich empfehlen, folgende Regel zu beachten: Man darf möglichst wenig Mehl erzeugen, so lange sich noch die äusseren Haute des Kornes in grösseren Mengen im Mahlgut befinden, und thut man daher gut, möglichst »hoch« zu mahlen, bis die Holzige Schale entfernt ist. Die Wirkung, welche

atmosphärische Einflüsse

auf die Farbe der Mehle üben, ist in der Praxis anerkannt und findet in den Contracten der Mehl-Lieferanten Berücksichtigung durch die übliche Clause: »Lieferung erfolgt nach Probe, jedoch mit angemessenem Spielraum für das Ausbleichen des Mehlmusters.«

Es ist fast unmöglich, Mehlmuster auf längere Dauer unverändert zu erhalten. Durch Keim- und Schalen-theilchen, welche dem Mehl beigeigt sind, wird die Veränderung beschleunigt. In dieser Beziehung sind die Meinungen der Fachleute allerdings noch getheilt: »Es wird vielfach geglaubt, dass die Verringerung der Qualität des Mehles einzig und allein durch die allmählich eintretende Verwitterung der Substanz hervorgerufen wird. Ich bin darin aber insofern anderer Ansicht, als ich überzeugt bin, dass jene Erscheinung unter Umständen auch noch durch andere Ursachen befördert wird. Thatsache ist es jedenfalls, dass verhältnissmässig reines Mehl sich viel langsamer verändert als solches, in wel-

Nézetem szerint a liszt változását lényegesen az alábbi két folyamattal lehet megmagyarázni:

1. A hejrérszecskek nagyon hidroszkopikusak, a levegőben és a lisztben levő nyirkosságot felszívják, és ezáltal erjedésbe jönnek. Az eközben szabaddá váló oxigenium egyesül a szerves anyagok carboniumával. A festőanyag ezáltal vegyileg szétbontatik és szénsav képződik.
2. Az őrlésnél a csira olajos anyagai, a melyek nagy mértékben hozzájárulnak ahhoz, hogy a liszt sárgas színt kapjon, erinkeznek az alkáliakkal, a melyek Kiek tanár vegyelemzése szerint a buzaszemben csekély mértékben jelen vannak. Mindkét anyag egyesül és bizonyos mértékű szappanosodás áll be. Még nincsen eldöntve, vajjon az alkáliák oly vegyületekben lépnek-e fel a buzaszemben, hogy az említett egyesülés egész egyszerűen megtörténik, vagy pedig, hogy az alkáliának, mielőtt az említett összeköttetésbe lépnek, előbb egyéb okok következtében ki kell-e válniuk eredeti vegyületeikből. Az 1. alatt leirt erjedésnél mindenesetre ezen utóbbi körülmény áll be.

Minden szakember tudja, hogy a világosság, levegő és nyirkosság a lisztet megváltoztatják, de eddig még nincsenek szabványok felállítva arra nézve, hogy mily módon kell eltartani az olyan lisztmintákat, a melyek arra hivatnak, hogy későbbi szállásoknál mérvadás legyenek. A megrendelő és a szállító között felmerülő vitás kérdések esetében tehát nehéz dolog a bíróra nézve azt megállapítani, hogy az idő folyamán mily mértékben változott meg a minta.

A mintákat gyakran az ismeretes kék papiroszacsokban tartják, ez azonban nem ajánlható, mert a kék papiros nem felel meg e célnak. Ezt a papiros Mr. Lester Need által Croydonban elemeltettem s a következő szakvéleményt kaptam:

„Vizsgálataim azt mutatták, hogy a papiros gyantahatlag indigoval van festve. Kénnak a nyomait is találmam a papirosban. Ezüstnemek csomagolására nem lehet e papiros használni, mert ez, az ékezszerék állítása szerint, megtamadjá az ezüst felületét. Azt nem konstatálhattam, hogy mily vegyületekben van jelen a kén e papirosban, de nem volna lehetetlen, hogy ez okozza az ezüst meghomályosodását, valamint a liszt halványodását. Egészen valószínűtlen azonban, hogy a papirosban chlor volna, mert ez a kék színt megsemmisítené, azt hiszem tehát, hogy csak a kén lehet a romboló hatás oka.»

Azt ajánlanám tehát, hogy az oly minták, a melyek arra hivatnak, hogy lisztzállítással mérvadás legyenek, vászonzacsokban tartassanak, még pedig lehetőleg sötét helyen, és egyenletes, körülbelül 60° Fahrenheit (= 12° Reaumur) hőmérséklet mellett. A helyiségek nem szabad nyirkosnak lenni, és tanácsos, hogy a minta ne legyen nagyon kicsiny, hanem legalább is 2 fontnyi mennyiségű.

A liszt színére befolyást gyakorol nemcsak a buzak különmenésége, de a hozzájuk keveredett tisztáltság is. Még az oly buzakban is, melyet a szakember megfeszítotatnak; nevez, mindig van tisztáltság, és ki fogom mutatni, hogy mily befolyást gyakorol ez a liszt színére:

chem größere Mengen Keim- und Schalen-Theilchen enthalten sind.

Die Veränderung des Mehles lässt sich nach meiner Meinung in der Hauptsache durch nachstehend beschriebene zwei Prozesse erklären:

1. Die Schalen-Theilchen sind stark hydroscopisch, saugen die in der Luft und im Mehl enthaltene Feuchtigkeit auf und gerathen dadurch in Gährung. Der hierbei frei werdende Sauerstoff verbindet sich mit dem Kohlenstoff der organischen Substanzen. Der Farbstoff wird dadurch chemisch zersetzt und es bildet sich Kohlen säure.
2. Bei der Vermahlung kommen die öligen Substanzen des Keimes, welche viel dazu beitragen, dem Mehl die gelbe Färbung zu geben, in Contact mit den Alkalien, die nach Professor Kicks Analyse in geringen Mengen im Weizenkorn enthalten sind. Beide Stoffe vereinigen sich und es findet gewissermassen eine Verseifung statt. Es mag zweifelhaft erscheinen, ob die Alkalien im Weizenkorn in solchen Verbindungen auftreten, dass jene Verseifung ohne Weiteres erfolgt oder aber ob die Alkalien vorerst durch andere Ursachen aus ihren ursprünglichen Verbindungen ausgeschieden werden müssen, ehe die erwähnte Vereinigung eintritt. Jedemfalls aber findet letztere bei der ad 1 beschriebenen Gährung statt.

Es ist allen Fachleuten bekannt, dass durch Licht, Wärme und Feuchtigkeit eine Veränderung des Mehles hervorgerufen wird, aber es sind bisher noch keine Normen aufgestellt, nach welchen die Mählmuster, welche massgebend für die spätere Lieferung sein sollen, aufbewahrt werden müssen. Bei Streitigkeiten zwischen dem Besteller und dem Lieferanten ist es daher schwer für den Schiedsrichter, genau zu bestimmen, inwieweit das Muster im Laufe der Zeit sich verändert hat.

Die Muster werden häufig in den bekannten blauen Papier-Düten aufbewahrt, doch ist dies nicht zu empfehlen, weil sich das blaue Papier für den Zweck nicht eignet. Ich liess dieses Papier von Mr. Lester Reed in Croydon analysiren und erhielt von ihm folgendes Gutachten:

»Die von mir angestellten Untersuchungen ergeben, dass das Papier vermuthlich mit Indigo gefärbt ist. Auch finde ich Spuren von Schwefel in dem Papier. Zum Verpacken von Silberwaaren kann das Papier nicht verwendet werden, weil dieselben davon, nach den Versicherungen der Juweliere, auf der Oberfläche angegriffen werden. In welcher Verbindung der Schwefel im Papier vorhanden ist, konnte ich nicht konstatiren, doch wäre es nicht unmöglich, dass derselbe sowohl das Anlaufen des Silbers, wie auch das Bleichen des Mehles verursacht. Ganz unwahrscheinlich ist es, dass sich Chlor im Papier befindet, da dadurch der blaue Farbstoff vernichtet werden würde und ich bin daher der Meinung, dass nur der Schwefel die Ursache für die zerstörende Wirkung sein kann.»

Ich möchte empfehlen, Muster, die für die Lieferung von Mehl massgebend sein sollen, in kleinen Stücken aufzubewahren und zwar in einem möglichst dunklen Raum bei einer gleichmässigen Temperatur von 60° Fahrenheit (= 12° Reaumur). Der Raum darf nicht feucht sein und ist es rathsam, die Muster nicht zu klein, mindestens aber in Quantitäten von 2 Pfund zu nehmen.

Die Farbe des Mehles wird nicht nur durch die

A szemek őrlésénél első sorban a külső héjjal van dolgunk. Ennek a buza fajtájához képest pirosas vagy sárgás színe van. A csira, olajos anyagaival együtt a sárgás színbe játszik, a siker- és keményítő-sejteknek fehéresszürke, illetve narancsszínű alapszíne van, a belső hártyák kekekes vagy tejszínűek. A buzahoz keveredett idegen anyagoknak, kivált a konkolyoknak, árpanak, rozs-nak és szemetnek stb. feketés és kékes alapszíne van. A buza őrlésénél mindezek a színek többé-kevésbé keverednek egymással és jelen vannak a kész lisztben.

A liszt tehát oly kis testecskék keveréke, a melyek szín, tömörség, alak, nagyság és áttetszőség tekintetében egymástól különböznek. A kis testecskék fás anyagokból, keményítőből, sikerből stb. állanak, és pirosas, sárgás, kék és fekete színeket játszanak a legkülönfélébb alapszínekben. Mi ezt a keveréket csak oly körülmények között vizsgáljuk, a melyek egymástól nagyon eltérők, t. i. rikióti vagy halvány világításnál, fehér nappali világosságnál, vagy pedig a kora reggeli vagy esteli prizmatikus világosságugaraknál, a melyek más tárgyakról visszaverődnek, s ennek folytán színükben megváltoznak. — A szemet is befolyásolják a sugaraknak különféle beései szögei s érdekes észleléseket tettek, melyek szerint a szivárványhártya bizonyos körülmények között csaldósokra van kszétvetve, a melyek tévútra vezetik a szakember ítéletét.

Hogy erről meggyőződjünk, nem szükséges egyebet tennünk, mint bizonyos számú próbób testecskét, a melyek egyenlő nagyok, alakúak és színűek, gyors mozgásba hozni. Ekkor azután észlelhetjük a csaldósákat, a melyeknek a szem ki van téve.

Ha veszünk egy darab, körülbelül $\frac{1}{12}$ hüvelyk átmérőjű lyukakkal ellátott perforált horganybádogot s abból két, körülbelül 3 hüvelyk átmérőjű körlapot met-szünk ki, azokat egy közös tengelyre illesztjük és a kör-lapokat gyorsan körülforgatjuk, azt fogjuk hinni, hogy a legkülönfélébb alakú lyukakat látjuk. Lehetetlen volna mind elősorolni azt az alak és világítás tekintetében vég-telen sok kombinációt, a melyet a leirt egyszerű esz-közzel elő lehet idézni.

Fogalmat nyerünk az ilyenü kombinációk sok-felésegeről, ha elképzeljük, hogy a londoni St. Bride 'templom egyháziája a templom 12 harangból álló harang-játékan 3 óra 35 perc alatt 5136 különféle hangso-pportot volt képes előidézni. Számítás szerint 12 harang-on összesen 479.001.600 ily különböző hangsoportot lehetne előidézni. Hogy azonban ezt 12 ember véghez-vigye, arra 300 év lenne szükséges, föltve, hogy ez em-berek évenként 300 napon át megtennék ugyanazt, a mit az egyházi tett.

Az angol banknak van egy kulcsa 15 emeltyűvel, a melyeknek bizonyos rendbe kell állitva lenniök, hogy a zár felnyíljon. Ha valamely tolvaj meg akarja kísér-teni az emeltyüket megfelelő helyezésre juttatni, 1 millió-szor millió különböző kombinációt kellene keresz-tül-

Verschiedenartigkeit des Weizens, sondern auch durch beifügte Unreinigkeiten beunruhigt. Selbst in solchen Weizen, den der Fachmann gereinigt nennt, befinden sich noch immer Unreinigkeiten und ich werde nachweisen, welchen Einfluss dieselben auf die Farbe des Mehles ausüben:

Beim Vermahlen der Körner hat man es zunächst mit der äusseren Schale zu thun. Dieselbe hat je nach der Art des Weizens eine rötliche oder gelbliche Farbe. Der Keim nebst den öligen Substanzen spielt ins Grüeliche, Kleber- und Stärke-Zellen zeigen einen weiss-graue resp. orangefarbenen Ton, die inneren Hhäute sind bläulich oder milchfarben. Schwarze und blaue Farben-Töne erscheinen in den fremden Körpern, welche dem Weizen beigemengt sind, insbesondere in der Rinde, der Gerste, dem Roggen, dem Schmutz u. s. w. Alle diese Farben werden beim Vermahlen des Weizens mehr oder minder mit einander vermischt und sind im fertigen Mehl vorhanden.

Das Mehl ist also ein Gemenge von kleinen Körpern, welche in Bezug auf Farbe, Dichtigkeit, Form, Grösse und Durchsichtigkeit verschiedenartig sind. Die kleinen Körper bestehen aus Holzigen Substanzen, Kleber, Stärke etc. und zeigen rötliche, gelbe, blaue und schwarze Farben von verschiedenartigster Tönung. Wir prüfen dieses Gemenge nun unter Verhältnissen, die stark von einander abweichen, nämlich bei greller oder matter Beleuchtung, bei weissem Tageslicht oder bei den prismatischen Lichtstrahlen des frühen Morgens oder des Abends, sogar bei solchen Lichtstrahlen, welche von anderen Gegenständen reflectirt und dadurch in ihrer Farbe verändert worden sind. Auch das Auge wird durch die verschiedenen Einfallswinkel der Strahlen beeinflusst und man hat interessante Beobachtungen gemacht, nach welchem die Netzhaut unter Umständen zu Täuschungen veranlasst wird, welche das Urtheil des Fachmannes irren führen.

Um sich hiervon zu überzeugen, braucht man nur eine Anzahl von kleinen Körpern, die alle von gleicher Grösse, Gestalt und Farbe sind, in schnelle Bewegung setzen. Man wird dann die Täuschungen, welchen das Auge ausgesetzt ist, beobachten können.

Nimmt man ein Stück perforirtes Zinkblech mit Löchern von etwa $\frac{1}{12}$ Zoll Durchmesser, schneidet daraus zwei Scheiben von etwa 3 Zoll Durchmesser, setzt dieselben dann auf eine gemeinschaftliche Achse und dreht die Scheiben schnell herum, dann glaubt man Löcher von den verschiedenartigsten Gestaltungen zu sehen. Es würde unmöglich sein, die vielen Combinationen in der Form und der Beleuchtung zu zählen, die auf dem beschriebenen einfachen Instrument hervorgebracht werden können.

Man erhält einen Begriff von der Mannigfaltigkeit solcher Combinationen, wenn man sich vorstellt, dass der Küster in der St. Bride's Kirche zu London innerhalb einer Zeit von 3 Stunden 53 Minuten durch das aus 12 Glocken bestehende Glockenspiel der Kirche 5136 verschiedene Ton-Abstufungen hervorbringen konnte. Rechnungsgemäss würde man durch 12 Glocken in Summa 479.001.600 solcher Ton-Abstufungen erzielen können. Um aber dieselben durch 12 Mann auszuführen, brauchte man 300 Jahre, vorausgesetzt, dass die Leute 300 Tage im Jahre die Leistung des Küsters wiederholen.

Die Englische Bank besitzt einen Schlüssel mit 15 Hebeln, welche in einer gewissen Ordnung gestellt sein müssen, wenn das Schloss geöffnet werden soll. Wollte ein Dieb den Versuch machen, die Hebel richtig zu stellen,

próbálnia. Ha tehát a tolvaj napról-napra folytonosan, minden má-odperczen egyszer megváltoztatná az emeltyük állását, 30.000 évig kellene élnie, a míg minden lehetséges kombinációját megpróbálna.

Ez fogalmat nyújt ama változások számtalan voltáról, melyek a két perforált cinklappal eszközölt kísérletnél létrejöhetnek.

M.

A gabona eltartása.

A gabonának az aratás után leendő kezelése tekintetében még mindig eszerben hagy bennünket a tudomány. Az *utóérlet* s a gabona ugynevezett *mezőrpetűst* illetőleg csak meglehetősen bizonytalan magyarázatokkal rendelkezünk, s tekintetben tehát kizárólag a tapasztalás után kell indulnunk. A mit a tapasztalás a gabona eltartására nézve tanít, arra nézve főbb amerikai szaklaphoz egy czikket találunk, mely kiváló alapossgal és oktatónag foglalja össze mindazon tapasztalásokat, a melyek a gabona jó minőségének az aratás után való konzerválására vonatkoznak. A meg nem nevezett szerző, a ki nyilvánvalólag igen derék szakember, körülbelül a következőket írja: Tekintve azon rendkívül gyors fejlődést, a mely gabonáinknál az idén (itt természetesen Amerikáról van szó) a két utolsó tavaszi hónap igen meglehetősen folytán mutatkozott, s ezzel kapcsolatban az aratásnak korai megkezdését, valamint azon, egyre jobban terjedő eljárást, hogy a gabonát már a sárgaréásban aratják, az idei állandóan kedvező időjárás mellett bizonyára sikerült a gabona legnagyobb részét betakarítani még azon huzamosabb esőségi időszak előtt, mely rendszeren augusztus második felében szokott beállni. A mi a sárgaréásban való aratást illeti, Balland francia fiziologus újabb érdekes vizsgálatai is ezt tüntetik fel legalkalmasabb időpontul. Ezek szerint ugyanis a gabonaszemekbe aratás alá való teljes érésétüket megelőző nyolcz-tíz napon kizárólag csak a kalászhöz vitettek tápláló anyagok, úgy hogy azon utolsó változás, a mely a gabonaszemekben végbemegy, s mely kivált a további eltartás szempontjából fontos, tudniillik a fölsőleges vízmennyiség elpárolgatása éppen úgy megtörténhetik a sárgaréásban learatott és a szántóföldön keresztetben álló gabonában, mint a gyökereivel még a talajjal összefüggő gabonában. A gabonának a sárgaréásban való aratása és csakis tökéletesen száraz állapotban való behordása két igen fontos előfeltétele annak, hogy jó minőségűnek osztályozható gabonát juttassunk a estérbe. Szemben azon körülmenyvel, hogy a gabonapiacz egyre nagyobb igényekkel lép fel az árú minőségé iránt, s ez kivált a kedvezőtlen konjunkturáknál igen nyomtatékosan esik a mérlegbe, azon czélból, hogy a gabonát könnyebben eladható tegyék és a létező árak közül a legjobbakat érjék el, arra kell irányoznunk a figyelmünket, hogy a jól betakarított termények jó minőségűt a csűrben és magtárban való fekvés alatt is fenntartsuk. Itt az első feladat az, hogy a gabonát a tölésig nyirkosságtól megóvjuk. Tudvalevőleg még a légszáraz gabonánál is, a mely 11 $\frac{1}{2}$ % normális víztartalmu, egy a csűrben összerakott kévékben, mint a kicsépellt és a magtárban halomba öntött szemekben, izzadási folyamat áll be, melyre nézve az eddigi vizsgálatok még nem állapították meg, vajjon az kizárólag csupán az oxydálással kapcsolatos kifejlődésen, s egyuttal a gabonának azon tulajdonságán, hogy a levegőből nedvességet képes magába venni, alapul-e, vagy még más okokon is. Ily ok gyanánt felvezik egy gomba elszaporodását, mely erjedési folya-

dann würde er hierbei 1 Million Millionen verschiedenartige Combinationen durchprobieren können. Wenn der Dieb also Tag und Tag hindurch jede Sekunde einmal die Stellung der Hebel verändert, würde er 30.000 Jahre leben müssen, bis er alle jene möglichen Combinationen durchprobiert hat.

Es gibt dies ein Bild von der Mannigfaltigkeit der Veränderungen, welche bei dem Versuch mit den beiden perforierten Zinkscheiben entstehen können.

Zur Aufbewahrung der Getreidefrüchte.

Die Wissenschaft lässt uns hinsichtlich der Behandlung der Getreidekörner nach der Ernte noch immer im Stich. In Betreff mancher Vorgänge bei der *Nachreife* und der sogenannten *Ablogerung* des Getreides verfügen wir nur über recht unsichere Erklärungen und müssen uns deshalb dabei lediglich an die Erfahrung halten. Was uns die Erfahrung über die Aufbewahrung des Getreides lehrt, das finden wir in einem Artikel, der durch mehrere amerikanische Fachblätter geht und der über die Erhaltung der guten Beschaffenheit des Getreides nach der Ernte bestehenden Erfahrungen in besonders gründlicher und belehrender Weise zusammenfasst. Der ungenannte Verfasser, ein offenbar sehr tüchtiger Fachmann, schreibt ungefähr wie folgt: In Anbetracht der ungewöhnlich schnellen Entwicklung, welche in diesem Jahre (dies bezieht sich selbstverständlich auf Amerika) bei unseren Feldfrüchten in Folge der sehr warmen Witterung während der beiden letzten Frühjahrsmonate stattgefunden hat, des damit in Verbindung stehenden, frühzeitigen Beginnes der Ernte, sowie des sich immer mehr verbreiteten Verfahrens, das Getreide schon in der Gelbreife zu schneiden, möchte es bei fortdauernd günstigem Wetter in diesem Jahre wohl gelingen, vor der gewöhnlich in der zweiten Hälfte des August eintretenden längeren Regenperiode den grössten Theil des Getreides einzuharben. Was den Schnitt desselben in der Gelbreife anbetrifft, so lassen diese als den bestgeeigneten Zeitpunkt auch neuere interessante Untersuchungen des französischen Physiologen Balland erscheinen. Nach denselben soll nämlich die Zufuhr von Nährstoffen zu dem Korn in den letzten acht bis zehn Tagen vor dessen vollständiger schnittreifer Entwicklung lediglich aus der Aehre erfolgen, so dass also die letzte, in den Körnern vorgehende, insonders auch für ihre Aufbewahrung notwendige Veränderung, die Verdunstung des überschüssigen Wassers, ebenso gut bei dem in der Gelbreife geschnittenen Getreide in den auf dem Felde aufgestellten, wie aus dem noch im Boden wurzelnden Halme erfolgen kann. Das Mähen des Getreides in der Gelbreife und das Einharben desselben nur in vollständig trockenem Zustande sind denn auch als zwei recht wichtige Vorbedingungen dafür anzusehen, um eine gut qualifizierte Frucht in die Scheune zu bringen. Gegenüber dem Umstande, dass der Getreidemarkt immer anspruchsvoller in Bezug auf die *Qualität* der Waare wird, und dies auch ganz besonders bei ungünstigen Konjunkturen in's Gewicht fällt, um das Getreide leichter verkäuflich zu machen und von den bestehenden Preisen den besten zu erreichen, wird sich die Aufmerksamkeit auch auf die Erhaltung der guten Beschaffenheit bei den gut geernteten Früchten während ihrer Lagerung in der Scheune und auf dem Speicher richten müssen. In erster Linie steht dabei die Bewahrung derselben vor zu grosser Feuchtigkeit. Selbst bei lufttrocken eingebrachten Getreide, das einen normalen Wassergehalt von 11 $\frac{1}{2}$ % hat, tritt bekanntlich sowohl bei den in der Scheune aufgehäuften Garben, als auch bei den ausgedroschenen, auf dem Speicher geschütteten Körnern ein Schwitzprozess ein, von dem durch die bisherigen Untersuchungen noch nicht festgestellt ist, ob derselbe lediglich auf dem mit

matol idéz elő, s ezt a nézetet bizonyos mértékben megerősítik az összehasonlító kísérletek is, a melyeket Dr. Grete végzett. Ő ugyanis két nagy hádoegényt megtöltött friss füvel, s az egyikbe a gomba tönrétegele csejából szénkéneget tett, minek folytán a fit nem is melegeidet fel és egészeségé maradt, holott a másik edényben, a melybe nem tett szénkéneget, a fit erősebb felmelegedés mellett penészedni kezdett és végre egészen el is romlott. Normális viszonyok között, szárazon behordott gabonánál az izzadási folyamat a csírben folyik le, a nélkül hogy ez a gabonának ártana, sőt az még jobban ki is szárad. Ha azonban a gabonát nyírszem állapotban hordták be, vagy kívülről jut hozzá nedvesség, például a rozs fedetlen át az eső, a felmelegedés igen nagy mérvű lesz, s ha a hőmérsék 56 R-ot elér, a szemek sárga vagy barna színűek lesznek, elvesztik csírázóképességüket, a szalma dohos lesz, és úgy a szem mint a szalma penészedhetnek is. Az iránt meggyőzők a nézetek, hogy a gabonát sohasem kellene az izzadási folyamat alatt csépelni; különben ez a nézet magától is terjed azért, mert ilyenkor a szem nehezebben válik el a polyvalát, Némely természeteknél azonban, a melyek bizonyos használati célra szolgálnak, pl. a *sörbrändelt*, arra nézve eltérők a nézetek, vajjon azokat izzadás előtt vagy után kell-e csépelni. Magyarországon, a hol kitűnő sörárpt produkálnak, szeretnek közvetlenül arátás után az izzadás beállta előtt csépelni, Bajorországban ellenben, a hol szintén nagy gondot fordítanak a jó sörárpt természetére és annak helyes kezelésére, cziszterőbnek tartják az izzadás után való csépelést. A gabona cséplése annyiről kíván nagyobbat óvatosságot, mert a vetőmag csírázóképességére nagy befolyással vannak nemcsak a megtört szemek, de már a finom repedések is, a melyek a szem belsejő tartalmának oxydálását előmozdítják; ugyanez az eset fordul elő a malátá készítésére szánt árpnál is, sőt a közönséges piaczi áru is veszít kintezés és érték dolgában, ha sok közötté a tört szem. Eltekintve a legjobban kímélő, de nagyobbat gazdaságokban már ritkán alkalmazott kézi csépléstől, e tekintetben a jól szerkesztett gőzeséplő-szerkezet cziszterőb a járgányos cséplőgépnél. A frissen csépell és légszáraz állapotban levő gabona a levegőből nedvességet vesz fel, még pedig már közepes nyirkosságú levegőnél is rövid idő alatt súlya egy tízedrésének megfelelő mennyiség, az igen nyirkos levegőből pedig egészen 35%-ig. Alacsonyabb hőmérsékénel a gabonaszemek keményítőtartalma a nagyobbat viztartalomnál szemben meglehetősen közömbös. Minthogy azonban a levegőben levő oxgyénium hozzájárulása folytán a gabonaszem héjáján keresztül oxydálási folyamat kezdődik, és a közben kifejődött meleg felduzzasztja a gabonaszem nyirkos keményítőtjét, még pedig az árpnál már 29° R. hőmérséké mellett, a többi gabonafajtánál pedig valamivel magasabb, körülbelül 32° R. feletti hőmérséké mellett, miközben a csírban fejlődő diastase behatása következtében csekély mennyiségű keményítős és illó olajok feloldódnak. Minál magasabbra emelkedik a hőmérséké és a nedvesség fok, annál veszélyesebb ez a folyamat a csírázó képességre, valamint a gabonából készülő list jó minőségére. A gabonaszemek színüket változtatják, dohosnak lesznek, néha penészednek is, a miközben a keményítő lassankint csírászerző minőségét vesz föl, 44—56 R° közötti hőmérséké mellett megrepednek. A cséplés utáni első időszakban a gabonaszemek héja aránylag még puha lévén, legérzékenyebbek a nedvességnek és a levegő oxgyéniumának behatása iránt. Ilyenkor azután, mivel nagyobbat rakásha vannak fellelmozva, annál inkább emelkedik bennük a meleg, s annál nagyobbat lesz, főleg nedves levegőből, az a veszély, a mely a gabonaszem minőségére nézve a fentebb leirt folyamatokból keletkezik. Ennélfogva az ily hőkieljesztés csökkentésére s a fel-

Wärmeentwicklung verbundenen Oxidationsvorgang im Zusammenhang mit der Fähigkeit der Frucht, Feuchtigkeit aus der Luft aufzunehmen, oder auf noch anderen Ursachen beruht. Als eine solche wird auch wohl die Wucherung eines Pilzes mit Hervorbringung eines Gährungsprozesses angenommen, und diese Ansicht findet eine gewisse Bestätigung durch Vergleichsversuche, welche Dr. Grete angestellt hat. Derselbe füllte nämlich zwei grosse Blechgefässe mit frischem Gras und setzte dem einen zur Unterdrückung des Pilzes Schwefelkohlenstoff zu, in Folge dessen das Gras sich nicht erhitzte und gesund blieb, während dasjenige in dem Gefässe ohne solchen Zusatz unter bedeutender Erhitzung schimmelte und schliesslich gänzlich verdarb. Unter normalen Verhältnissen, bei trocken eingebrachter Frucht verläuft der Schwitzprozess in der Scheune, ohne dem Getreide Schaden zu thun, trocknet dasselbe vielmehr noch besser aus. Ist dasselbe aber in feuchtem Zustande eingebracht, oder tritt von aussen Feuchtigkeit hinzu, wie Regen durch ein defektes Dach, so nimmt die Erhitzung einen zu hohen Grad an, und tritt dabei eine Temperatur von 56° R. ein, so färben sich die Körner gelb oder braun, verlieren ihre Keimkraft, das Stroh wird dumpfig und heisse, Körner wie Stroh, schimmeln auch wohl an. Darüber stimmen die Ansichten überein, dass man Getreide nicht während des Schwitzprozesses dreschen soll, was sich insofern auch schon von selbst verbietet, als die Körner dann sehr schwer aus den Hüllen gehen. Bei einigen Früchten, die zu besonderen Gebrauchszwecken dienen, wie namentlich bei der *Brauergerste*, ist man aber darüber verschiedener Meinung, ob dieselbe vor oder nach dem Schwitzen gedroschen werden soll. In Ungarn, wo ja eine vorzügliche Brauergerste produziert wird, drischt man gern unmittelbar nach der Ernte vor dem Schwitzen, in Bayern dagegen, wo ebenfalls auf die Erzeugung guter Brauergerste und ihre richtige Behandlung grosse Sorgfalt verwendet wird, hält man das Dreschen derselben nach dem Schwitzen für zweckmässiger. Der Erdrusch des Getreides erfordert insofern möglichsie Vorsicht, als in Bezug auf das Saatkorn dessen Keimkraft nicht nur durch gedroschene Körner, sondern auch schon durch seine Spalten, welche die Oxydation des Inhaltes befördern, erheblich beeinträchtigt wird, als eben dasselbe bei der zum Malzen bestimmten Gerste zutrifft, und auch gewöhnliche Markt waars durch Verletzungen der Körner an Aussehen und an Werth verliert. Abgesehen von dem zur Anwendung kommenden Drusch mit dem Flegel, wird ein gut konstruirtes Dampf-Dreschapparat in dieser Beziehung der Göpel-Dreschmaschine vorzuziehen sein. Frisch gedroschenes, im lufttrocknen Zustande befindliches Getreide nimmt aus der Luft Feuchtigkeit auf und zwar schon bei solcher mittleren Grades in kurzer Zeit ein Zehntel seines Gewichtes, bei sehr feuchter Luft aber wohl bis zu 35%. Unter niedriger Temperatur verhält sich das Stärkekorn der Körner gegen den grösseren Wassergehalt ziemlich indifferent. Da aber in Folge des Zutritts von Sauerstoff aus der Luft durch die Schale des Kornes ein Oxydationsprozess beginnt, so schwillt durch die dabei entwickelte Wärme das feuchte Stärkekorn des Kornes an und zwar bei Gerste schon unter einer Temperatur von 29° R, bei den übrigen Getreidearten unter einer etwas höheren, circa über 32° R. liegenden Temperatur, wobei durch Einwirkung der im Keimling sich bildenden Diastase geringe Mengen des Stärke- mehls und flüchtige Oele in Lösung gehen. Je höher die Temperatur und der Feuchtigkeitsgrad steigen, desto gefährlicher wird dieser Prozess für die Keimfähigkeit, wie auch für die gute Bodenschaffenheit des Malzes der Körner. Dieselben färben sich, werden dumpfig, schimmeln auch wohl, und ändern ihr Stärkekorn allmählich eine klosterrartige Beschaffenheit an, indem ihr Stärkekorn bei einer Temperatur zwischen 44 bis 56° R. In der ersten Zeit nach dem Erdrusch sind die Körner wegen ihrer verhältnissmässig noch weichen Schale für den Zutritt der Feuchtigkeit und des Sauerstoffes der Luft an empfindlichsten. In je grössere Hau-

tart Franciaországban a fogyasztás is, mely 1831—41-ben fejenként 1.64 hl. és családonként 6.56 hl. volt, a jelenlegi évtizedben pedig fejenként 2.70 hektoliterre, családonként 9.77 hektoliterre emelkedett.

Szemlén a jelenlegi alacsony gabonárrakkal felmerülő panaszokkal, érdekes dolog figyelemmel kísérni az árak állását a legutóbbi 132 évben. Azon műből, a melyben a fenti táblázat is foglaltatik, kivesszük, hogy Franciaországban 1 hl. buza ára volt:

1756-ban	9.58 frcs
1787-ben	14.18 „
1887-ben	18.13 „

A legmagasabb ár, a melyet egyáltalán elérték, az 1817-iki évi átlag volt, 36.16 frcs. — 1869 óta a legmagasabb ár volt 1871-ben 26.65 frcs, a legalacsonyabb 1885-ben 16.80 frcs.

Lisztkivétel Fiumén át. Hála azon forgalmi és tarifapolitikának, melyet az előbb közlekedésügyi, most kereskedelemügyi miniszterium folytat, a magyar liszt kivétel most már majdnem kizárólag Fiume felé irányul, a mely utvonallal fel fordul kiválóan mindazok figyelmé, a kik érdeklődéssel kísérik Magyarország kivételét.

A hivatalos közlemények között havonként egyszer jelennek meg a Fiumét illető lisztkivételi kimutatások, s ezekből állítottat össze a »Magyar Molnár« külön használatára az alábbi táblázat, mely egészen 1885-ig visz-szanyalva, jelen elrendezésben alkalmas arra, hogy hasznos és az érdekeltekorok nézve tanulságos áttekintést nyújtson. A jövőben is fogjuk minden következő hónapban hozni a megfelelő táblázatot, ugyanezen beosztás megtartásával.

Lisztkivétel Fiumén át Nyugat-Európába és Braziliába.
Mehl-Export via Fiume nach West-Europa und Brasilien.

	Angol kikötőkbe	Francia kikötőkbe	Egyéb nyugat-európai kikötőkbe	Brazília	Összesen mértékszákhán
	Engl. Häfen	Franz. Häfen	Sonstige west-europ. Häfen	Brasilien	Zusammen Mtrz.
<i>August</i> 1889	50089.5	14745.5	725.—	26376.8	91936.8
» 1888	65826.5	23030.—	900.—	867.2	94623.7
Első 8 hónap (Január—Augustus)	1889 572128.56	88563.50	29519.—	103309.10	793520.16
» 1888	588731.74	77390.25	18564.—	90728.40	775414.39
» 1887	322463.84	49455.—	4297.50	55359.50	431375.84
Erste 8 Monate (Jänner—August)	1886 394135.20	54817.30	14292.—	67621.70	530870.20
» 1885	496127.36	18920.50	10347.40	46324.10	571719.36

A Budapesten raktáron levő gabona- és liszt-készletekről a fennfoglalt viszonyok között majdnem leletlenül tiszta képet alkottunk, mert e készletek legnagyobb része magán-raktárakban és malomhelyiségekben van elhelyezve, tehát nem ellenőrizhető. Csak a városi községekben ideonkénti állandóváruknak jelennek meg rendszeres kimutatások; más helyütt kifejezett elvünkönk híven, egyelőre a budapesti készletek ezen részét fogjuk figyelemmel kísérni.

Gabonaforgalom a városi kőraktárakban 1889 szeptemberben.

	a) raktárak:		liszt és korpa
	buza	rozsa	
Készlet augusztus végén	109,553	9,552	19,538
Beraktározás szeptemberben	91,719	4,065	6,363
Kiraktározás »	40,168	5,402	1,940
Készlet szeptember végén	161,104	8,215	24,551 q.
	b) elevator:		
	buza	rozsa	
Készlet augusztus végén	191,411	616	
Beraktározás szeptemberben	38,452	2,765	
Kiraktározás »	74,118	730	
Készlet szeptember végén	255,745	2,631 q.	

hált der Consum in Frankreich Schritt, der von 1.64 Hectoliter pr. Kopf und 6.56 Hectoliter pr. Familie im Jahrzehnt 1831—41 auf 2.70 Hectoliter pr. Kopf und 9.77 Hectoliter pr. Familie in der gegenwärtigen Decade gestiegen ist. Gegenüber den Klagen über die jetzigen niedrigen Weizenpreise ist es von Interesse den Stand der Preise während der letzten 132 Jahre zu verfolgen. Dem Werke, welches auch die obige Zusammenstellung enthält, entnehmen wir, dass in Frankreich 1 Hectoliter Weizen lewerthet war:

im Jahre 1756	Frcs 9.58
» » 1787	» 14.18
» » 1887	» 18.13

Der höchste Preis, der jemals erreicht wurde, war Frcs 36.16 im Jahresdurchschnitt 1817. Seit 1860 war der höchste Preis Frcs 26.65 im Jahre 1871 und der niedrigste Frcs 16.80 im Jahre 1885.

Mehlexport via Fiume. Dank der Verkehrs- und Tarifpolitik des früheren Communications- jetzt Handelsministeriums, bewegt sich der Export ungarischer Mehles schon seit einigen Jahren fast ausschließlich über Fiume, welcher Route sich auch vornehmlich die Aufmerksamkeit Aller zuwendet, die den Export Ungarns mit Interesse verfolgen.

Die Mehlexport-Ausweise betreffend Fiume erscheinen allmonatlich einmal in den amtlichen Publicationen und aus diesen wurde, zum speziellen Gebrauche für den »Ungarischen Müller«, die nachfolgende Tabelle compilirt, die bis zum Jahre 1885 zurückreichend, in dieser Anordnung Ueberflüssigen und für die theilnehmigen Kreise lehrreichen Ueberblick bieten dürfte. Wir werden fortan, unter Beibehaltung dieser Eintheilung, für jeden folgenden Monat die entsprechende Tabelle bringen.

Ueber die in Budapest lagernden Getreide- und Mehl-Vorräthe ist es bei den obwaltenden Verhältnissen fast unmöglich, sich ein klares Bild zu machen, denn der weitaus größte Theil dieser Vorräthe befindet sich in Privat-Magazinen, sowie in den Mühlen-Räumlichkeiten und entzieht sich daher jeder Kontrolle. Bis über den jeweiligen Bestand in den städtischen Lagerhäusern erscheinen regelmäßig Ausweise und getreu unserm an anderer Stelle ausgesprochenen Prinzipie werden wir vorläufig diesen Theil der Bester Vorräthe mit Aufmerksamkeit verfolgen.

	Getreide-Vorrath in den hauptstädt. Lagerhäusern pro September 1889.		Mehl u. Kleie
	Weizen	Roggen	
Vorrath Ende August	195,553	9,552	19,538
Eingang im September	91,719	4,065	6,363
Ausgang »	40,168	5,402	1,940
Vorrath Ende September	161,104	8,215	24,551 Mtrz
	b) Elevator:		
	Weizen	Roggen	
Vorrath Ende August	191,411	616	
Eingang im September	38,452	2,765	
Ausgang »	74,118	730	
Vorrath Ende September	255,745	2,631 Mtrz	

Amerika látható búzakezlete volt e hó 12-én 19,830,000 bushel (6,993,247 hl.) szemben az előző heti 18,850,000 bushellel (6,664,625 hl.) és a múlt év megfelelő hetében kimutatott 32,290,000 bushellel (11,371,650 hl.).

Amerika látható tengerikészlete volt e hó 12-én 12,457,000 bushel (4,391,092 hl.) szemben az előző heti 11,512,000 bushellel (4,057,980 hl.) és a múlt év megfelelő hetében kimutatott 10,461,000 bushellel (3,867,502 hl.).

MŰSZAKI APRÓSÁGOK.

Erőátvételi kötelek. Az „American Engineer“ beható kísérletek közül, melyek a kender-, manilla-, vas- és aczélsodronykötelek káprázóerejét vonatkozólag tették. E czéla ér szakító-ép szolgált, a mely 140,000 angol font vonóerőt volt képes kifejteni. A különböző anyagokból készült köteleknek a szakító-erővel szemben tanúsított ellenálló képességet a következő adatok mutatják:

	□ hüvelyk
fehér kender-köteleknél	10500—11200
kátrányos kender-köteleknél	8200—8400
fehér manilla-köteleknél	9800—10600
fehér aloé-köteleknél	5600—7000
lapos kátrányos kender vagy manilla-köteleknél	7800—8400

A 3—4-szeres biztonság, vagyis a kötélinek a fentjelzett szám-mennyiségek $\frac{1}{3}$ — $\frac{1}{4}$, részével való maximális megterhelését, elegendőnek tartják. Egy ki nem egyenlített sodronyból készült kötel ereje 55,000 font volt. Megjegyeztetik azonban, hogy nedves kötelek a fenti szilárdságnak alig egy harmadával bírnak, s hogy a szappannal vagy zsírral beitatott kötelek még sokkal gyengébbek.

Új tömítő gyűrű készült sodrott asbest-zsinórból, melyet egy lágy rézhadagból készült, befelé zárt és nyitott szélvályuval bíró gyűrűbe helyeznek. Az asbest-zsinór oly módon van alkalmazva, hogy nem nedvesülhet meg, s az alkalmazott réz nyújthatósága és szivóssága oly tömítést tesz lehetségessé, mely egyrészt nem fűrható ki, másrészt pedig korlátlan tartóssága. E gyűrűnek tehát az az előnyök, hogy használatuk által el lehet kerülni az üzemek olyanaira kellemetlen megzavarását, s hogy azokat többszöri használat után is újra be lehet ismét illeszteni. E gyűrűt a Paul Lechter cég Stuttgartban (főkonzul Hamburgban) árusítja.

GAZDASÁGI KÖZLEMÉNYEK.

A gabona hamisítása. A mint legújabban jelentik, a kivitelre szánt orosz gabona hamisítása egyre nagyobb mérvet ölt. A hamisítás oly módon történik, hogy a gabonát összeváltó bizonyánysok az árut csekélyebb értékű minőségekkel valamint mindenféle hulladékkal keverik. Ez első sorban a termelőnek árt, a ki csekélyebb árt kap a piaczen gabonájáért, melyet utközben a közvetítő kereskedés meghamisított, másrészt pedig a bizonyánysok óriási nyereségeket raknak zsebre a hulladékoknak így praktikus módon való értékesítéséből.

Ez a jelenség a nemzetközi gabonakereskedelemben nem éppen új. Angliában már régen panaszkodnak az indiai buza minősége felett, mely többnyire sárral és piszokkal erősen keverve importáltatik. Ugy látszik ez is ilyenféle hamisításon alapszik, Angliában azonban úgy segítettek magukon, hogy minden érkező rakomány indiai

Die sichtbaren Weizenbestände Amerikas um- fassen am 12. d. M. 19,830,000 Bushels (6,993,247 hl.) gegen 18,850,000 Bsh. (6,664,625 hl.) in der Vorwoche und 32,290,000 Bsh. (11,371,650 hl.) in der correspondirenden Woche des Vorjahres.

Die sichtbaren Maisbestände Amerikas um- fassen am 12. d. M. 12,457,000 Bushels (4,391,092 hl.) gegen 11,512,000 Bsh. (4,057,980 hl.) in der Vorwoche und 10,461,000 Bsh. (3,867,502 hl.) in der correspondirenden Woche des Vorjahres.

TECHNISCHE MISCELEX.

Transmissionsseile. Der „American Engineer“ berichtet über eingehende Versuche, welche über die Tragfähigkeit von Hanf-, Manilla-, Eisen- und Stahldrahtseilen vorgenommen wurden. Hierzu diene eine Zerreissmaschine, welche im Stande war einen Zug von 140,000 Pfund (englisch) auszuüben. Man fand als Zerreissfestigkeit der aus verschiedenen Materialien angefertigten Seile folgende Daten u. z.

	□ Zoll
bei weissen Hanfseilen	10500—11200
bei getheerten Hanfseilen	8200—8400
bei weissen Manillaseilen	9800—10600
bei Aloéseilen	5600—7000
bei flachen getheerten Hanf- od. Manillaseilen	7800—8400

Eine 3—4fache Sicherheit, d. h. eine Maximalbelastung des Seiles mit $\frac{1}{3}$ — $\frac{1}{4}$ der oben angegebenen Zahlen wird als genügend erachtet. Ein Seil aus unausgeglühtem Draht hatte ungefähr 55,000 Pfund. Es wird jedoch bemerkt, dass nasse Seile kaum ein Drittel obiger Festigkeit besitzen und dass mit Seife oder Fett getränkte Seile noch viel schwächer sind.

Ein neuer Dichtungsring. Derselbe besteht aus gedrehter Asbestsehnur, welche in einen aus weichem Kupferblech hergestellten, nach innen geschlossenen Ring mit offener Handrille gelegt wird. Die Asbestsehnur ist derart angebracht, dass sie nicht nach außen kann und durch die Dehnbarkeit und Zähigkeit des zur Verwindung kommenden Kupfers wird eine Dichtung erzielt, die einerseits nicht ausgaseln werden kann und andererseits von unbegrenzter Dauerfähigkeit ist. Die Ringe haben somit den Vortheil, dass bei deren Verwendung die so lästigen Betriebsstörungen vermieden bleiben, und dass sie selbst nach mehrmaligem Gebrauche immer wieder eingesetzt werden können. Der Verkauf dieser Ringe ist der Firma Paul Lechter in Stuttgart (Filiale in Hamburg) übertragen worden.

LANDWIRTSCHAFTLICHES.

Getreide-Verfälschungen. Wie neuestens berichtet wird, nimmt die Verfälschung des für den Export bestimmten russischen Getreides immer grössere Dimensionen an. Dieselbe erfolgt in der Weise, dass die, das Getreide auflaufenden Commissionäre die Waare mit minderwertigen Sorten sowie mit Abfällen versetzen. — Darunter leidet zumeist der Producent, der für seinen unterwegs von der Zwischenhand verfälschten Weizen auf dem Absatzorte einen niedrigen Preis erzielt, während andererseits die Commissionäre durch die so praktische Verwerthung von Abfällen enormen Profit einheimen. — Die Ercheinung ist im internationalen Getreidehandel nicht ganz neu. In England wurden längst Klagen geführt über die Beschaffenheit des indischen Weizens, der zumeist mit Koth und Schmutz stark vermenget importirt wird. Es scheint dies auch auf einer Art von Verfälschung zu beruhen, in dessen wurde in England dadurch Abhilfe getroffen, dass jede anlangende Ladung indischen Weizens

buzát megvizsgálnak, és azt a bennük levő idegen anyagok mennyiségére szerint osztályozzák.

A buzatalajok termőképessége az Egyesült-Államokban az 1860—1880. években átlag 11,33 hl. volt hektáronként, s az 1883—1880. években (az utóbbi év 10,88 hl.-rel van kimutatva) csak 10,25 hl. A hozam tehát csökken, s ez a fontos nemzetgazdasági kérdés már egy pár év óta foglalkoztatja a washingtoni mezőgazdasági hivatalt. Ez most intézkedett is, hogy új buzafajták hozassanak be, s természetesen azok helyén, a melyek az idős folyamán termőképességükben csökkennek. A mezőgazdasági hivatal párisi ügynöké, Vilmorinét, oly meggyezésre lépett, hogy ez a Középtengeről a cézának és szándéknak megfelelő mennyiségű buzát rak hajóra az Egyesült-Államok számára. A középtengeri buzákat már 25 év előtt termelték az Egyesült-Államokban és azok jó termőképességűek is voltak, de évek során át a gondatlan művelés mellett sokat vesztettek, és most javításukról kell gondoskodni. A várható mennyiség természetesen nem lesz igen nagy, de mégis elég nagy arra, hogy ingyen szét lehessen osztani a különböző mezőgazdasági állomásoknak és kiválóbb kisebb és nagyobb gazdáknak, a kik a növekedést és termést pontosan észlelik, feljegyzik, és aztán jelentéseket tesznek. A mezőgazdasági hivatal aztán már a jövő évre abban a helyzetben lesz, hogy az egyes buzaszemek értékeirke névze megvizsgálja, s aztán ahhoz kezesintézkedik. A buza története is azt mutatja, hogy a termőképesség egyes helyeken az évek folyamán természetesen okokból csökken, főleg a szemek kevésebb által. A buza változatossága eddig még mindig jónak bizonyult. A washingtoni mezőgazdasági departement párisi ügynöke, Vilmorin, éppen úgy mint elődei, egész életét a buza termesztésnek és javításának szentelte. A Vilmorinek e tekintetben évszázadok óta szakértelműkül ismeretnek el. Henry L. de Vilmorin hírtökölben van Verrièresben a világ első buzafajtáinak legteljesebb gyűjteménye; ezt a csodálatranéló gyűjteményt több mint 80 évvel ezelőt nagyatja kezdte meg, atyja és ő folytatták. Már 1850-ben 700 különböző nevű buzafajta volt benne, a melyek tényleg termeltek. Jelenleg a különféle kereszteszek folytán 900 különböző buzafajta van. Az évek íly hosszú során át lehetséges volt a legkülönbözőbb buzafajtáknál észlelni és aztán gyakorlatilag értékesíteni a legkülönbözőbb körülmények, időjárási helyeszek, talajminőségben, hatással, Vilmorinék azonban ítt még nem álltak meg, hanem mindazon buzafajtákat, a melyek a mezőgazdaság szempontjából is értékesek voltak, a legkülönbözőbb vidékeken lakó tapasztalt gazdák kezébe juttatták, a kik e buzákat aztán kinn a szántóföldön saját szokás módjuk szerint termelték. Íly módon sikerült az egyes tartományok számára jó termésű és ellenálló fajtaikat találni. Kiténik ebből, miszerint az Egyesült Államok semmi költségget se kímélnék, hogy jobb termőképességű buzafajtaikat kapjanak.

A »The Miller« közlést az egy részét azon a malom-technikai vizsgálatok értékes eredményeinek, a melyeket az idén Londonban »a technikai nevelés haladására létesített intézetben« tartottak.

Egyebek között a következő — általános érdekű s ezért ítt is felvett — pályakérdés döntet el:

»Mi a buza csirájának és embroyhártyájának működése a növény életében? Oly esetben, ha kenyéret készítenek olyan lisztből, a mely ezen anyagokat észrevehető mennyiségben tartalmazza, minő befolyása van azoknak az erjedési folyamatra, s a kész kenyér sikerültere?«

A díjját nyert válasz következő: A csira foglalja magában az életképesség lapangó feltételeit, a mely életképesség kedvező viszonyok között működésbe lép s a fiatal növényt hozza létre. Az embroyhártya a csira folytatásának tekintendő, s az említett folyamatban szin-

inspectionirt und nach ihrem Gehalte an fremden Bestandtheilen gradirt wird.

Die Ertragsfähigkeit des Weizenbodens in den Vereinigten Staaten betrug in den Jahren 1860—1880 im Durchschnitt 11,33 hl. per ha und in den Jahren 1883—1880 (letzteres ist mit 10,88 hl. angesetzt) nur 10,25 hl. Der Ertrag fällt also und diese wichtige volkswirtschaftliche Frage beschäftigt schon seit einigen Jahren das landwirtschaftliche Bureau in Washington. Jetzt hat dasselbe nun Anordnungen getroffen, dass neue Weizensorten eingeführt und an Stelle derjenigen cultivirt werden, die im Laufe der Zeit ihre Ertragsfähigkeit eingebüßt haben. Das landwirtschaftliche Bureau hat mit seinen Agenten in Paris, Vilmorin, ein Abkommen getroffen, dass er eine dem Zweck und der Absicht entsprechende Menge Weizen vom mittelländischen Meere nach den Vereinigten Staaten verschiff. Weizen vom mittelländischen Meere wurden bereits vor 25 Jahren in den Vereinigten Staaten cultivirt und waren auch recht ertragsreich, allein sie büssten im Laufe der Jahre durch sorglose Cultur ganz erheblich ein und muss nun an eine Aufzuehrung gedacht werden. Auch mit der russischen Regierung hat sich das landwirtschaftliche Bureau zu Washington zu demselben Zwecke in Verbindung gesetzt, um ertragsfähige Weizensorten aus der Gegend des Schwarzen Meeres zu erhalten. Die zu erwartende Menge wird natürlich nicht sehr gross sein, aber immerhin so gross, dass sie an verschiedene landwirtschaftliche Stationen und hervorragende grosse und kleine Landwirthe kostenfrei vertheilt werden kann, die das Wachstum und den Ertrag genau beobachten, aufzeichnen und dann Berichte einreichen. Das landwirtschaftliche Bureau wird dann schon nächstes Jahr abnehmen, massentlich durch Vermischung der Körner. Ein Wechsel des Weizens hat sich bislang immer bewährt. Der Agent des landwirtschaftlichen Departements in Washington, Vilmorin in Paris, hat, wie seine Vorfahren, sein ganzes Leben dem Weizenbau und seiner Verbesserung gewidmet. Die Vilmorins werden seit einem Jahrhundert auf diesem Gebiete als Autoritäten betrachtet. Henry L. de Vilmorin besitzt zu Verrières die vollständigste Sammlung lebender Weizensorten der Welt und wurde die merkwürdige Sammlung vor mehr als 80 Jahren von seinem Grossvater begonnen, von seinem Vater und ihm selbst fortgesetzt. Schon im Jahre 1850 zählte sie 700 verschieden benannte Weizensorten, die thatsächlich angebaut wurden. Gegenwärtig sind durch verschiedene Kreuzungen an 900 verschiedene Weizensorten vorhanden. In einer so langen Reihe von Jahren war es möglich, die Wirkungen unter den verschiedensten Umständen, Witterungs-Einflüsse, Bodenbeschaffenheit etc. auf die verschiedensten Weizen zu beobachten und dann praktisch zu verwerten. Die Vilmorins blieben jedoch hierbei nicht stehen, sondern gaben alle jene Weizensorten, die ein Agricultur-Interesse besaßen, erfahrenen Landwirthen in den verschiedensten Districten in die Hände, die den Weizen in offenes Land nach ihrer geträchtlichen Methode säeten. Auf diese Weise gelang es, ertragsreiche und widerstandsfähige Weizen für einzelne Provinzen herauszufinden. Man ersieht hieraus, dass die Vereinigten Staaten keine Kosten scheuen, ertragsreichere Weizensorten zu erhalten.

»The Miller« veröffentlicht einige interessante Resultate der mühlen-technischen Prüfungen, die in diesem Jahre im »Institut für den Fortschritt technischer Erziehung« in London abgehalten wurden.

Unter Anderem kam folgende Preisfrage zur Entscheidung:

»Welches ist die Function des Keimes und der embryonischen Membrane des Weizens in seinem Pflanzenleben? In Fallen, wo aus Mehl, das eine wahrnehmbare Menge dieser Substanzen enthält, Brod bereitet wird, welcher ist der Einfluss derselben auf den Fermentations-Process und auf den Ausfall des fertigen Brodes?«

Die Antwort, welcher der Preis zuerkannt wurde, lautet wie folgt: Der Keim enthält die latente Bedingung der Lebensfähigkeit und die junge Pflanze hervorbringt. Die embryonische Membrane ist als eine Fortsetzung des Keimes zu betrachten und hat an jenen Process gleichfalls ihren Theil. Der Verlauf hiebei ist

tén meg von a maga része. A dolog lefolyása következő: A búzaszem betakarva fekszik a földben, s vizet vesz magába; a nedvesség behatol a búzaszembe, s eléri a csírást és embryót. Ezek a keményítő és fehérje-anyagokban fekszenek, a melyek a szem tartalmát képezik. A nedvességnek a hátránya való behatása abban áll, hogy az erjedő anyag, a cerealin, működésbe hozatik; ez ismét a csírást kelti életre. Nem sokára gyökérszálcáská fejlődnek ki, a melyek a fiatal hajhajtóv jutattják a szükséges s a természet gondoskodása által nyújtott tápláló anyagot. A mint fentebb említve volt, a hárttyában fermentumok képződnek; ezek megtámadják a szomszédos fehérjeszteket, a melyek ismét, miután maguk is erjedésnek indultak, a keményítősejtekre hatnak. Az eredmény az, hogy részben felbomlanak, s czukorrá változtatnak. Ezt kapja a fiatal növény mindaddig, míg — miután a szem héján belül levő összes oldható anyagok kimerítettek — elegendő megerősödik arra, hogy a földön át a levegőbe nyulva fel, magának további táplálékot szerezzen.

A kenyérfőzésnél lefolyó erjedési folyamatnál, a lisztben előforduló csirának a hárttyának az a következtése, hogy igen gyors fermentáció áll be. Különféle bonyolult visszahatások keletkeznek, melyeknek az az eredménye, hogy a keményítő felbomlásának következtében — mely keményítő a búzaliszt főalkatrészét képezi — glucosának és maltosának nevezett vegyületek képződnek. Ennek az a következtése, hogy a kenyér sötétebb színű lesz, mint a milyennek lennie kellene. Ezt főleg az oly kenyérművel lehet észlelni, a melyet nem piltelt lisztből készítenek; az ilyen változatlanul sötét színű. Ezt nem kizárólag, vagy főleg annak kell tulajdonítani, hogy sok és nagy korparész van benne, hanem annak a körülménynek, hogy sok csirarészecské keveredett össze illetőleg elegyedt belsőleg a liszttel.

KÜLÖNFÉLÉK.

A munkások betegségyejezése. A munkások balesetek ellen való biztosítása ügyében tartott enquete alkalmával kormánykörökben fontolóra vették a *munkások betegségyejezésének* ügyét is és tárgyalták azon *alapszabályokat*, a melyek egy ezen ügyre vonatkozó törvényjavaslataink irányadóul szolgálhatnak. A mint a „P. L.”-értésül, ezen alapszabályt már megállapították s már a hatósági illetékesség tekintetében is hozott határozat. Előfolyamodásilag az illetékes törvényhatóságnak első tisztviselői (tehát az alispán illetőleg polgármester), második fórumon: a közigazgatási bizottság és utolsó gyanánt: a kereskedelemügyi miniszter határoznak, még pedig mérvadó ez illetékességre nézve a járás, a vállalat vagy ipari testület székhelye, az építkezési vállalat helye, vagy az egyesület székhelye a szerint a mint ilyenmű járási, vállalati, ipartestületi, építkezési vagy egyesületi *ily pénztárokról van szó*. Ezen pénztárak mindegyike számára *másbált tagozott szabványok* dolgozandók ki, a bányászlatadák tagjai pedig nem kötelezvekké más betegségyelő pénztárakba belepni; ezen társadák a bányász-törvény által szabályozva maradnak, azonban a járulékok magassága és a minimális szolgáltatás, oly esetekben, midőn a társadát illető bánya vagy bányapari munkásokon kívül más munkásokra is ki akarnak terjeszteni, az új törvény szerint állapítandók meg. Általánoságban

folgoder: Der Weizenkorn liegt in der Erde bedeckt und zieht Wasser an sich; die Feuchtigkeit dringt in die Weizenschale ein und erweicht den Keim und seine Membrane.

Diese liegen den Stärke- und Eiweiß-Substanzen an, welche die Masse des Kornes bilden. Der Effect der Feuchtigkeit auf die Membrane besteht darin, dass das Gährungs-Element, Cerealin, in Thätigkeit gebracht wird. Dieses wieder bringt den Keim zu Leben. Alsbald strecken sich Wurzelfasern aus, welche dem jungen Schössling die erforderliche, durch Vorsorgung der Natur gewährte Nahrung zuführen. Wie vorhin gesagt, haben sich in der Membrane Fermente gebildet: diese greifen die benachbarten Eiweiß-Zellen an, welche, nachdem sie ihrerseits in Gährung übergegangen, auf die Stärke-Zellen einwirken. Das Resultat ist, dass sie zum Theile zersetzt und in Zucker verwandelt werden. Dieser erhält die junge Pflanze so lange, bis sie, nachdem alle löslichen Theile innerhalb der Kornschale erschöpft sind, kräftig genug ist, um durch die Erde in die Luft spritzend, sich weitere Nahrung zu holen.

Im Gährungsprocess der Brodbereitung haben Keim und Membran, wenn sie im Mehl vorkommen, zur Folge, dass eine zu rasche Fermentation hervorgerufen wird. Es finden verschiedene verwickelte Reactionen statt und das Ergebnis ist, dass in Folge der Zersetzung der Stärke, die den Hauptbestandtheil des Weizenmehles ausmacht, sich Zusammensetzungen, Glucose und Maltose genannt, bilden. Die Consequenz davon ist, dass das Brod dunkler in der Farbe ausfällt, als es sein sollte. Diese Wahrnehmung ist namentlich bei Brod, welches aus ungebeuteltem Mehle bereitet wird, zu machen; dasselbe ist unveränderlich dunkel in der Farbe. Es muss dies nicht ausschließlich oder vornehmlich dem Vorhandensein zahlreicher und grosser Kleientheile, sondern dem Umstande zugeschrieben werden, dass viele Keim-Partikelchen dem Mehl innig beigeigemt sind.

VERMISCHTES.

Die Krankenunterstützung für Arbeiter. Anlässlich der Enquete über Unfallversicherung für Arbeiter wurde auch die Angelegenheit der *Krankenunterstützung der Arbeiter* in Regierungskreisen erwogen und die *Grundprinzipien*, welche einem Gesetzentwurf über diese Angelegenheit zur Richtschnur zu dienen hätten, erörtert. Wie „P. L.” erfährt, sind diese Grundprinzipien festgestellt und ist man auch über die behördliche Kompetenz bereits schlüssig geworden. Es sollen in erster Instanz die ersten Beamten des kompetenten Municipiums (also der Vizegesspan beziehungsweise der Bürgermeister), in zweiter: der Verwaltungs-Ausschuss, in letzter: der Handelsminister entscheiden und zwar ist der Bezirk der Sitz der Unternehmung oder der Gewerbetörporation, der Ort des Baunternehmens, der Sitz des Vereins für diese Kompetenz massgebend, je nachdem es sich um *Bezirks-, Unternehmungs-, Gewerbetörporations-, Bau- oder Vereinskassen* dieser Art handelt. Für jede dieser Kassen sind *andere geordnete Normen* auszuarbeiten, ausserdem aber sind die Mitglieder von Montan-Bruderdien nicht verpflichtet, anderen Krankenunterstützungs-Kassen beizutreten; diese Bruderdien bleiben durch die Bergwerksgesetze geregelt, doch ist die Beitragshöhe und die Minimaleistung in dem Falle, als die Bruderdien auch auf andere Arbeiter ausgedehnt werden

véve vannak oly munkások is, a kik kötelezőek a *szégyelpénztárba* belépni, olyanok a kik *önként* beléphetnek, olyanok a kik a belépés a fölöttelenül fel vannak mentve és végül a kik csak *feltételezen* mentve fel. *Kötelező* lenne a belépés minden a bányákban, kohókban, kő-, homok- és kavics-bányákban, *gyárakban* és *építkezésnél*, a vasúti üzemenél, postánál, távírdánál, telefonnál, a belvízi hajózásnál, a hajóépítésnél, az állati vagy elemi motorokkal dolgozásnál, a fuvarozó-szállításnál, raktárakban, pénzgazdaságokban, végül a kézműiparban alkalmazottak, a kiknek napi bére 4 frtnál és évi fizetése 1200 frtnál kisebb. Alkalmazottak az oly egyének tekintendők, a kik előzetesen nem egy hétnél *kevesebb* időre vétettek fel. Ide tartoznak a tanoncok, gyakornokok vagy oly egyének is, a kik nem kapnak fizetést, mert képzésük még nem teljes. *Önként* azok állhatnak be, a kik egy hétnél rövidebb időre vétettek fel, vagy a fentebbinél nagyobb fizetést élveznek, továbbá az oly egyének, a kik *háziipart* űznek, továbbá önálló iparosok, a kik saját helyiségükben mások számára dolgoznak, oly gazdasági vállalatok munkásai és munkavezetői, a kiknek belépését a vállalkozó a munkások beleegyezésével öhajítja. Az államhatósági, közegyi vagy alapítványi üzemekben (ide értve az államvasutakat, postát, távírdát és telefont) állandó fizetéssel alkalmazottak *feltétlenül felmentve a hozzájárulástól*. Oly egyének, a kik betegség esetén a munkaadótól teljes ellátást, vagy szerződészerűleg bérüket husz héten át követelhetik, a belépéstől *hatósági engedéllyel* felmenthetők. *A betegségélyző pénz-tárak szolgáltatása*: orvosi segély, gyógyszerék, élelmiszer husz héten át, még pedig a bérfel, gyermekágyi hozzájárulás három héten át, temetkezési hozzájárulás, legalább a huszszoros napi bér. A pénztáraknak tartalékalapot kell alkotniok, mely legalább a legutóbbi öt év kiadásának átlagával legyen egyenlő, s e célra fordítandó a bevételnek egy tizedrésze; ezen alapnak legfeljebb ama minimális összeg 2 $\frac{1}{2}$ -szeresét szabad elérni; az elhelyezés iránt a miniszter rendelteli uton intézkedik. *A hozzájárulási összegek* az átlagos napibérek, vagy a tényleges napibérek alapján számítatnak. Az előbbi hatóságilag külön állapítandó meg a férfiak, nők, felöltött és fiatal munkások számára; a tanoncok s ehhez hasonlók számára a fiatal munkások részére kiszámított járuléok mérvadó. A hol a tényleges bér véteik alapul, ennek kisebbnek kell lenni az átlagnál és legmagasabban legfeljebb 2 frtnál vehető fel. *A járuléknak nem szabad a napi bér 3 százalékát meghaladnia*; egyedül azon esetben szabad a járulékot 5 százalékig emelni, ha az előbbiből a pénztár a minimális szolgáltatást sem teljesítheti. A járulékokból fedezendő a szolgáltatásokon és a tartalékalapon kívül a pénztár kezelési költségei is. Ha az eredmény a szükségesnél több volna, vagy a járulékok leszállíthatók, vagy a szolgáltatás fokozható, — ha elégtelen, akkor a járulékok a törvény által megengedett magaság emelhetők, vagy a szolgáltatások csökkenthetők a minimális mértékig. *A járulékok fizetését a munkaadónak*

solta, és auf die in Montan- und Hüttenindustrien Angestellten, nach dem neuen Gesetze zu fixieren. — Im Allgemeinen gibt es zum *Beitritte zur Unterstützungskasse verpflichtete Arbeiter*, solche die *freiwillig beitreten* können, solche die vom Beitritte *unbedingt* entbunden sind und endlich solche, die hievon *bedingt* entbunden werden. *Obligatorisch* soll der Beitritt sein für alle in Bergwerken, Hüttenwerken, Stein-, Sand- und Schottergruben, *Fabriken* und *beim Bau*, bei dem Eisenbahnbetriebe, bei der Post, dem Telegraphen, dem Telefon, bei Binnenwasser-Schiffahrt, beim Schiffbau, bei Betrieben mit thierischen oder Elementar-Motoren, bei Fahrwerkspektion, Magazinen oder Kettewirtschaft, endlich für die bei Handwerks-gewerben Angestellten, welche weniger als 4 fl. Taglohn oder 1200 fl. Jahresgehalt erhalten. Als Angestellte sollen Personen betrachtet werden, welche nicht vorher für *weniger* als eine Woche aufgenommen sind. Auch Lehrlinge, Praktikanten oder Personen, die wegen nicht vollendeter Ausbildung noch keine Bezahlung erhalten, gehören hieher. — *Freiwillig* können jene beitreten, die auf weniger als eine Woche aufgenommen werden oder eine höhere Bezahlung als Obgenannte geniessen, dann Personen, welche *Hausindustrie* betreiben, ferner selbstständige (Gewerbetreibende, die in eigener Lokalität für Andere arbeiten, Arbeiter und Arbeitsleiter solcher landwirthschaftlicher Betriebe, deren Eintritt der Unternehmer mit ihrer Zustimmung wünscht. — Die mit fixem Gehalt bei staatsbehördlichen, kommunalen oder Fundationalbetrieben (inclusive Staatsbahnen, Post, Telegraphen) Angestellten sind *unbedingt* vom *Beitritte* entbunden. — Personen, welche im Krankheitsfalle vom Arbeitgeber volle Verpflegung oder vertragsmäßig ihren Lohn während zwanzig Wochen fordern können, können vom Beitritte *durch behördliche Erlaubnis* entbunden werden. — Die *Leistungen der Kranken-Unterstützungskassen* sollen sein: ärztliche Hilfe, Arzneien, Kostgeld durch zwanzig Wochen, und zwar die Hälfte des Lohnes, Kindbeihilfe durch drei Wochen, Begräbnisbeitrag mindestens der zwanzigfachen Taglohn. Die Kassen sollen einen *Reservefond* anlegen, mindestens gleich dem Durchschnitt der Ausgaben während der letzten fünf Jahre und hiezu ist ein Zehntel des Einkommens bestimmt; dieser Fond darf höchstens das 2 $\frac{1}{2}$ -fache dieses Minimalbetrages erreichen; über das Placement wird der Minister im Verordnungswege verfügen. — Die *Beiträge* werden aus Durchschnitts-taglohn oder aus tatsächlichen Taglohn berechnet. Ersteres sind für Männer, Frauen, erwachsene und jugendliche Arbeiter separat behördlich festzustellen, für Lehrlinge u. dgl. ist der für jugendliche Arbeiter kalkulierte Beitrag massgebend. Wo der tatsächliche Lohn als Basis genommen wird, muss derselbe kleiner als der Durchschnitt sein und es darf hierfür höchstens 1 $\frac{2}{3}$ angenommen werden. *Der Beitrag darf 3 Prozent des Taglohns nicht übersteigen*; nur im Falle die Kasse hieraus auch die gesetzliche Minimalleistung nicht abstaten kann, darf der Beitrag bis 5 Prozent erhöht werden. Aus den Beiträgen sind ausser den Leistungen und dem Reservefond die Kassemannipulationskosten zu bestreiten. Ist das Ergebnis mehr als erforderlich, so können entweder die Beiträge herabgesetzt, oder die Leistungen erhöht werden, ist es ungenügend, so sind die Beiträge auf die gesetzlich zulässige Höhe zu erhöhen, oder die Leistungen auf das Minimalmass herabzumindern. *Die Beitragsleistung soll durch den Arbeitgeber erfolgen, so dass er ein Drittel beiträgt, zwei Drittel aber von dem Lohne oder Gehalte des zum Beitritte verpflichteten Arbeiters abziehen berechtigt* ist. Ueber die Beiträge der frei-

kell teljesíteni, úgy hogy azoknak egy harmadrészt a felzei, két harmadát azonban jogosítva van a helyettes kötelezett munkás bírálhat vagy fizetésből levonni. Az önként belemegyek járuléka iránt az alapszabályoknak kell határozatokat foglalnok magukban. Nem fizetés esetén a járulékok a közadó módjára behajthatók. A betegség tartama alatt a munkaképtelen biztosítottak járuléka nem követelhető; azon esetre, ha a biztosított kereset-hiány következtében nem fizetheti a járulékokat, tagsága még hat héten át fentartandó. A munkaadó köteles a biztosításra kötelezteket legfeljebb három nap a munkába állástól számitva bejelenteni, ellenkező esetben köteles az esedékes járulékon kívül még a bejelentés előtt netalán beálló betegség költségeit és bírságot is fizetni. A munkából kilepő tagokt az is be kell jelentenie, különben a járulékokat tovább fizeti. Az egyes segélypénztárak nemere vonatkozó részletes határozományok a következőkben ismertetettek:

A betegsegélyezési törvénynek az egyes betegsegélyező pénztárak nemere vonatkozó szabványai a kerültek betegsegélyező pénztárakra vonatkozólag körülbelül a következő szabványokat foglalják magukban:

Ezen pénztáraknak a kölcsönössegén alapuló feltételeknek kell lenniük, a melyeknél az országnak 375 kerülete (16,000 minimális lélekszámmal) veendő alapul, mert a városok, törvényhatóságok és járásk szerinti közigazgatási beosztás kevésbé ajánlatos e célra. A pénztárak számát és terjedelmét a kereskedelemügyi miniszter a belügyminiszterrel egyetértőleg állapítja meg. Tagok a kerületben lévő biztosításra kötelezettek: (lásd a fentemlített alapelveket), amennyiben valamely más pénztárnak nincsenek biztosítva és az önként biztosítottok. Az előbbieket nem lehetnek ki a kötelekből addig, míg a kerületben foglalkoznak, ha csak előzetesen ki nem mutatják valamely speciális betegsegélyező pénztárra való belépésüket. A tagok csak akkor szünnek meg, ha négy héten át semmi illeték sem fizetnek le. Az ily kötelezőleg biztosítottak nem tartoznak belépési illetékek fizetésére az önkéntesek azonban annak alapszabályai szerinti feltételeire kötelezettek. Az alapszabályokat minta-alapszabály szerinti bizalmi főfeljölés dolgozzák ki, a kiket a biztosításra kötelezett munkások és a munkaadók által választanak, még pedig a kereskedelmi kamra meghallgatása és kereskedelemügyi miniszteri jóváhagyás mellett. Az alapszabályoknak határozományokat kell magukban foglalniok a segélyezés módja és méré, a járulékok, tartalékalap létesítése, az igazgatóság választása, hatásköre és hivataloskodásának tartama, a felügyelőtanács, közgyűlés, bekebróság, a betegsegély esetek bejelentése és ellenőrzése, az évi számadás megvizsgálása és mérleg felállítás, s az alapszabályok megváltoztatásánál követendő eljárás iránt. Az igazgatóságot a közgyűlésnek kell választania, még pedig a biztosított tagok és munkaadók részéről külön csoportokban. A közgyűlés a pénztár tagjaiból vagy azok kiküldötteiből (ha több mint 300 tag van, csakis kiküldöttekből) áll, s a munkaadókból, a kik hozzájárulásuk arányában bírnak szavazattal, s magukat képviselhetik, de a szavazatok egy harmadánál többet nem gyakorolhatnak. Ezen pénztárak pénztár-szövetkezetek is képezhetnek, a melyeknek székhelyét, kiterjedését és a hozzájuk tartozó pénztárak jogkörét a kereskedelemügyi miniszter rendelteti uton állapítja meg, a midőn is a szöveteleknek az a feladata, hogy külön szövetezeti tartalékalapot létesítsenek, az egyes pénztárak hozzájárulási összegét megállapítsák, az alapokat kezeljék, az egyes kerületi pénztárak vagyonát elhelyezték, azok üzleti kezelését ellenőrzik, s az

által beírtrenden Personen sollen die Statuten Bestimmungen enthalten. Im Nichtzahlungsfalle können die Beiträge auf dieselbe Art wie die öffentlichen Steuern eingetrieben werden. Während der Krankheitsdauer können von den arbeitsunfähigen Versicherten keine Beiträge gefordert werden; im Falle der Versicherte wegen Erwerbslosigkeit keine Beiträge leisten kann, muss noch sechs Wochen lang seine Mitgliedschaft aufrecht bleiben. Der Arbeitgeber hat die Versicherungspflichtigen längstens drei Tage nach ihrem Arbeitsantritt zu melden, sonst hat er ausser dem entfallenden Beitrag noch die Kosten der vor Anmeldung eintretenden Krankheit und ein Pönale zu entrichten. Er hat auch aus der Arbeit tretende Mitglieder zu melden, sonst muss er die Beiträge weiterbezahlen. — Die *Detailbestimmungen* für die einzelnen Gattungen der Unterstützungskassen sind aus Nachfolgendem klar:

Die auf einzelne Arten der Arbeiter-Krankenkassen bezüglichen Normen des Krankenunterstützungsgesetzes, dessen Grundprinzipien oben ausgeführt sind, enthalten — wie man uns mittheilt — beiläufig folgende Bestimmungen in Bezug auf die Bezirks-Krankenunterstützungskassen:

Diese Kassen sollen auf Gegenseitigkeit beruhende Korporationen sein, wobei 375 Bezirke des Landes (Minimal-Seelenzahl 16,000) als Grundlage zu nehmen sind, da sich die Verwaltungseinheitung nach Städten, Municipalityten, Stuhlbezirken hiezu weniger empfiehlt. Zahl und Umfang der Kassen bestimmt der Handelsminister im Einvernehmen mit dem Minister des Innern. Mitglieder sind die Versicherungspflichtigen des Bezirks (man sehe die oberwähnten Grundprinzipien), insofern sie nicht bei einer der anderen Kassen versichert sind, und die freiwillig Versicherten. Erstere können aus dem Verbande nicht austreten, so lange sie im Bezirk beschäftigt sind, wenn sie nicht vorher ihren Eintritt in eine der sonstigen Spezial-Krankenunterstützungskassen nachweisen. Die Mitgliedschaft erlischt nur, wenn vier Wochen lang keine Beiträge entrichtet werden. Eintrittsgebühren haben solche obligatorisch Versicherte nicht zu zahlen. Freiwillige haben jedoch halt Statuten zu zahlen. Die Statuten werden gemäss Musterstatut durch Vertrauensmänner ausgearbeitet, die separat von den zur Versicherung verpflichteten Arbeitern und von Arbeitgebern gewählt werden, und zwar unter Anhörung der Handelskammer und mit handelsministerieller Genehmigung. Die Statuten müssen über Art und Mass der Unterstützung, über Beiträge, über Schaffung des Reservefonds, Wahl- und Wirkungskreis und Amtsdauer der Direction, Aufsichtsrath, Generalversammlung, Schiedsgericht, Anmeldung und Kontrolle der Krankheitsfälle, Prüfung der Jahresrechnung und Aufstellung der Bilanz, Vorgang bei Statutenänderung, Bestimmungen treffen. Die Direction ist von der Generalversammlung und zwar in separaten Gruppen von den versicherten Mitgliedern und von den Arbeitgebern zu wählen. Die Generalversammlung besteht aus den Kassemitgliedern oder deren Delegirten (falls mehr als 300 Mitglieder sind, nur aus den Delegirten) und aus den Arbeitgebern, die im Verhältnisse ihrer Beitragsleistung Voten haben und sich vertreten lassen können, jedoch nicht über ein Drittel der Stimmen ausüben können. Die Kassen können auch Kassen-Genossenschaften bilden, deren Sitz, Umfang und Verzeichniss der dazugehörigen Kassen der Handelsminister im Verordnungswege festsetzt, wobei diese Genossenschaften die Aufgabe haben, besondere

összstatisztikát összeállítsák. *Ezen szövetkezetek közzgyűlése* a kerületi pénztárak kiküldöttéiből áll, a kiknek száma a tagok számával arányban, alapszabályilag akként állapítatik meg, hogy minden kerületi pénztárra legalább is egy kiküldött jusson. Ezen közzgyűlések tárgyai, az igazgatóságnak, a felügyelő-tanácsnak, a bekebiróságnek megválasztása, a szövetkezeti tartalékalapnak létesítése, csejének és felhasználásának meghatározása, a kiadások megszabása és azoknak felosztása a pénztárakra, s egyéb szövetkezeti ügyek, pl. közös orvosok alkalmazása, gyógyszer-tárrakkal való szerződés-kötés stb. A *szövetkezeti bekebiróság* feladata eldönteni a szövetkezeti pénztáraknak egymás közötti, vagy a szövetkezettel szemben felmerülő vitás ügyeit, minden ily ügy, különben elvélvés terhe mellett egy év alatt bejelezendő. A *hátóság feloszlathatja* a kerületi betegsegélyző pénztárt, ha a közzgyűlés ezt elhatározza, ha a tagok száma állandóan kevesebb száznál, ha maximális járulékok mellett a minimális szolgáltatás se teljesíthető, s a mi hiányzik, az sem a tartalékalapból, sem szövetkezeti támogatással, sem pedig más pénztárral való fuzó útján nem fedezhető; az ily hatóság feloszlátáshoz azonban a kereskedelemügyi miniszter jóváhagyása szükséges, s egyidejűleg gondolkodni kell arról, hogy a biztosításra kötelezettek belépjenek egy más pénztárra, s az önként biztosítók részére is lehetővé téssek ily belépés. A passzívok lerovása után, melyekért a hitelezőknek csak a pénztári vagyon szavatol, a minimális tartalékalapon kívül fenmaradó vagyon aránylagosan feloszlátandó azon betegsegélyző egyesületek között, a melyekbe a feloszlátott pénztár tagjai beléptek. Az esetleg fenmaradó maradvány az illetékes szövetkezeti pénztár javára esik.

Szintén meg vannak állapítva már a *gyári betegsegélyző pénztáraknak*, az *épitómunkások betegsegélyző pénztárainak*, az *iparszövetkezeti és az egyesületi betegsegélyző pénztáraknak* módzatai, s mihelyt ezekről tudomást szerezhethünk, a határozmányokat közölni fogjuk olvasóinkkal.

Chinai malnok. Egy Kantonban tartozkódó amerikai leírásból következő adatokat vesszük át: „Az örlő malnok, melyek az amerikai malnoknak meglehetősen versenyt csinálnak, a malnokövek egy sorozatából állanak, 2—2 ezek közül egymásfölé van helyezve és ez képezi a malmot, a melyet bivalyok hajtának. Az egész malomból felhasználót erőt ezen csöf állatoknak egy tucatja és ugyanannyi félmestelen bájto képviseli. Kantonban a lisztek legnagyobb részét ilyen módon állítják elő, mert Chinában csakis a legeslegegyzserűbb gépezetek trórik meg.

KERESKEDELEM ÉS FORGALOM.

Buza- és liszt-üzlet.

Budapest, 1889. okt. 19.

A Budapestre való buza-felhozatal az ideai viszonyokhoz képest eléggé kedvező magaslalon maradt, s ez az utóbbi idők legfolygelenreméltebb eseménye. Az előző héten ugyanis a felho-

Genossenschafts-Reservfonds zu bilden. die Beiträge der einzelnen Kassen zu fixiren, die Fonds zu verwalten, das Vermögen der einzelnen Bezirkskassen zu placiren, die Geschäftsgebarung derselben zu kontrolliren und die Gesamtstatisztik zusammenzustellen. Die Generalversammlung dieser Genossenschaften soll aus Delegirten der Bezirkskassen bestehen, deren Zahl im Verhältnisse der Mitgliederzahl statutarisch derart festgestellt wird, dass mindestens ein Delegirter für jede Bezirkskasse entfällt. Gegenstand dieser Generalversammlungen sollen Wahl der Direction, des Aufsichtsrathes, des Schiedsgerichts, Schaffung, Bestimmung, Verwendung des genossenschaftlichen Reservefonds, Feststellung der Ausgaben und Repartirung derselben auf die Kassen und sonstige Genossenschafts-Angelegenheiten, z. B. Anstellung gemeinschaftlicher Aerzte, Verträge mit Apotheken u. s. w. Das genossenschaftliche Schiedsgericht hat Streitsachen einzelner Kassen untereinander oder gegenüber der Genossenschaft zu entscheiden und alle solche Angelegenheiten sind innerhalb eines Jahres auszusprechen, bei sonstiger Verjährung. — Die Behörde kann die Bezirks-Krankenunterstützungskasse auflösen, wenn die Generalversammlung solches beschließt, wenn die Anzahl der Mitglieder ständig weniger als hundert ist, wenn trotz Maximalbeitrages die Minimalleistung nicht abgestattet werden kann und das Fehlende weder aus dem Reservefond, noch aus der Genossenschafts-Unterstützung, noch im Wege der Fusion mit einer anderen Kasse ersetzt wird; jedoch ist die handelsministerielle Genehmigung zu dieser behördlichen Auflösung erforderlich und ist gleichzeitig für den Eintritt der Versicherungspflichtigen in eine andere Kasse und für die Möglichkeit solchen Eintrites der freiwillig Versicherten Sorge zu tragen. Das nach Abstattung des Passiva, für die nur das Kassenvermögen den Gläubigern hallet, exclusive des Minimal-Reservefonds verbleibende Vermögen ist unter die Krankenunterstützungs-Vereine, welchen die Mitglieder der aufgelösten Kasse beigezogen sind, proportional aufzuthelen. Ein eventueller Rest fällt der zuständigen Genossenschaftskasse zu.

Auch die Modalitäten für Fabriks-Krankenunterstützungskassen, Gewerbegenossenschafts- und Vereins-Krankenunterstützungskassen sind bereits festgestellt, und wir werden, sobald wir hievon Kenntniss erlangen, die Bestimmungen zur Kenntniss unserer Leser bringen.

Chinesische Mühlen. Der Schilderung eines in

Kanton aufgeführten Amerikaners entnehmen wir Folgendes: „Die Mahlmühlen, welche den amerikanischen Mühlen Wettbewerb bereiten, bestehen aus einer Folge von Mühlensteinen, je 2 derselben sind übereinander gelagert und bilden eine Mühle. Diese wird durch Wasserbüffel getrieben. Ein Dutzend dieser hässlichen Thiere und ebensovielse halbnackte Treiber stellen die Betriebskraft der ganzen Mühle dar. Auf diese Weise wird der grösste Theil des Mehles in Kanton hergestellt, da in China nur die einfachsten Maschinen erlauft sind.“

HANDEL und VERKEHR.

Weizen- und Mehlgeschäft.

Budapest, 19. Oktober 1889.

Die Weizenzufuhren nach Budapest erhalten sich auf einer, für die heurigen Verhältnisse erheblichen Höhe und das ist die bemerkenswertheste Erscheinung der letzten Zeit. In der

zatal 190,000 méterháza, e héten pedig 150,000 q. volt, tehát jóval több, mint a mennyit a malmok elfogyasztának, még akkor is, ha, a mint ez e hét egyes napján tényleg megtörtént, erőteljesebb működésre határozták el magukat. Ezek az utóbbi hehazatali számok annál fontosabbak, mert így látszik, hogy az arbitrage jóval alább hagyott előbbi élték tevékenységétől. Ehhez a körülményhez járultak még a nyugat feljézacin hanyaló irányzatot jelző tudósítások, s inét magyarázható aztán, hogy a mi buzapiaczaink is hanyalottak az árák. — A forgalom egyhátránt nem volt egészen minden éltétség hiányával, mert, a mint említtük, a hét folyamán egyes malmok czélszerűnek látták buzakészleteiket kiegészíteni.

A liszt-üzletben még mindig hiányzik az az éltétség, a mely más években az ősi hónapok alatt változatosságot szokott hozni a forgalomba. Az ugyan a mit a malmok a gyártás folyamán előállítanak, habár zajtalanul, de állandóan elkel, s miután így a készletek nem növekednek, a lisztpiacz helyzetét egészen véve egészenegnek lehet jelezni. Kivált az a tény figyelemre-méltó, hogy az öröndetesen megindult kivittli üzlet a malmok-kaft inoamabb lisztkészleteikből megszabadította.

Értésülés szerint igen jelentékeny hajórakományok indittánának az angol kikötőkhé, s az „Adria” hajózási társaság azt a rég nem hallott regét hirdeti, hogy gőzöseinék az illető viszonylatok-ban teljes rakományuk van. Minde mellett azonban észrevehető, hogy a befelől forgalom még mindig nem érte el a várt kiterjedést, s a mi még ezenfől kel alhoz, hogy erőteljes árirányzat ne kaphasson lábra, azt megzesti a malmok egymásközti versenye.

Az üzem csökkentése magában véve régi dolog ugyan, s az ezen tárgyól halott lendületes fejletések nem is egészen érdektelenek, de hogyan lehet e napirenden levő nagy eszmével összhangba hozni a malmok túlzott kiadatlát?

ÜZLETI TUDÓSÍTÁSOK.

London, 1889 okt. 15. Az időjárás viharos volt, jeleneg azonban ismét kedvezőbb, s az ősi mezei munkák megkezdődtek. A buzapiacz Londonban s a vidéken szilárdak, az árák helyenkint emelkedtek 6 d.-el. A londoni gabonatüzlele tegnap szilárd volt, s 6 d. árfelemelés kiváltatott, melyet azonban nem minden esetben adtak meg. Liszt száskonint 3 d.-el magasabban jegyzetik.

A buzahozatal Londonba az utolsó héten 32,440 quarter volt.

Jegyzések 31.—35.— új fehér angol buzáért
28.—33.— „ piros „

Úszó buzakészletimányok iránt élték a kereslet s az előző héttel szemben 6—9 d. áremelkedést jelezhetünk.

Calcutta, 1889 szept. 17. A kivittli üzletben teljes a csend, árák névlegesen és változatlank.

Bombay, 1889 szept. 26. A kivittli üzlet csakély, árák meglehetősen változatlank.

Kurrachee, 1889 szept. 17. A kivittli üzlet korlátolt, körülbelül változatlank árák mellett.

Glasgow, október 15. A lefolyó héten liszt-piaczunkon sokkal nagyobb kereslet volt tözehöz mindenféle jobb lisztfajta, egy amerikai, mint belfélől s magyar iránt. Az importált ősi- és lavaszbuza-liszt tulajdonosa 6 d.-el fokozták követeléseiket, s ezen az áron erőzök jött létre. Az itteni molnároknak 6 d.-tól 1 sh.-ig erjégek emelték áraikat, de a sütők egyelőre nem szánták el magukat ezen magasabb árák megadására. Legjelentékenyebb üzlet fejlődött a legjobb magyar lisztimányok-kehén 34—34 6 mellett.

vorangegangenen Woche 190,000 Mtr., in dieser Woche 150,000 Mtr., also bedeutend mehr, als die Mühlen absorbiren können, selbst wenn sie, wie es an einzelnen Tagen dieser Woche der Fall war, durch eine kräftigen Action entschlossen, und diese letzten Zufuhr-Ziffern fallen umso mehr in's Gewicht, als die Arbitrage dem Anscheine nach ihre fröhre rege Thätigkeit betrieblich eingeschränkt hat. Zu diesen Umständen gesellen sich die Berichte über die rückgängige Tendenz auf dem Hauptmärkten des Westens und daraus erklärt sich die Abschwächung der Preise auf unsere Weizenmärkte. Der Verkehr war übrigens nicht unbehut, da im Verlaufe der Woche einzelne Mühlen, wie erwähnt, sich zur Ergänzung ihres Weizenvorraths veranlasst gefunden haben.

Das Mehlgeschäft entbehrt noch immer der Lebhaftigkeit, die in anderen Jahren während der Herbstmonate dem Verkehre Abwechslung zu verleihen pflegte. Immerhin vollzieht sich die Abnahme dessen, was die Mühlen in der laufenden Fabrication erzeugen, geräusches zwar, jedoch stetig und da auf diese Art eine Zunahme der Vorräthe vermieden wird, ist die Lage des Mehlmarktes im Ganzen als eine gesunde zu verzeichnen. In Betracht kommt hierbei namentlich die Thatsache, dass sich die Mühlen durch das erfruehlicherweise eingetretene Exportgeschäft von Vorräthen feiner Mehle entlastet haben und noch entlasten. — Dem Vernehmen nach sollen ganz betrüchliche Verschiffungen nach den englischen Häfen im Zuge sein und die „Adria“ Schiffahrts-Gesellschaft lässt eine lange vermiste Mähr verkünden, dass ihre Dampfer für die betreffenden Relationen complete Ladungen haben. Bei alledem merkt man, dass im Inlande der Verkehr noch nicht die erwartete Ausdehnung genommen hat und die Concurrenz der Mühlen unter einander thut das übrige, um keine kräftigere Preistendenz aufkommen zu lassen. Die Betriebs-Reduction ist eine schöne Sache und die schwingvollen Auslassungen über dieselbe entbehren wohl auch nicht des Interesses, aber wie soll das wilde Aushieten der Mühlen mit der grossen Idee des Tages in Einklang gebracht werden?

MARKTBERICHTE.

London, 15. Oktober 1889. Das Wetter war stürmisch und nass, ist nun aber wieder günstiger und die Herbstarbeiten auf den Feldern haben ihren Anfang genommen. Weizenmärkte in London und in der Provinz sind fest, ab und zu um 6 d. theurer. Die Londoner Getreidebörse war gestern fest und für alle Sorten wurde ein Preisaufschlag von 6 d. begehrt, der jedoch nicht in allen Fällen bewilligt wurde. Mehl 3 d. per Sack höher notirt.

Der Weizen-Import in London war letzte Woche 32,440 Quarters.

Man notirt 31.— bis 35.— für engl. neuen Weizen weiss
28.— „ 33.— „ „ roth.

Für schwimmende Weizen-Ladungen besteht eine regere Nachfrage und ein Aufschlag von 6 d. bis 9 d. ist gegen die vorangegangene Woche zu verzeichnen.

Calcutta, 17. September 1889. Im Exportgeschäft herrscht totale Ruhe, Preise nommell unverändert.

Bombay, 26. Sept. 1889. Exportgeschäft geringfügig, Preise ziemlich unverändert.

Kurrachee, 17. Sept. 1889. Für den Export mässiges Geschäft zu beiläufig unveränderten Preisen.

Glasgow, 15. Oktober. In der abgelaufenen Woche machte sich auf unserem Mehlmarkt eine viel bedeutendere Nachfrage nach allen besseren Mehlborten, sowohl amerikanischen als auch heimischen und ungarischen fühlbar. Egger von importirtem Winter- und Sommerweizenmehl erhöhten ihre Forderungen um 6 d. und erzielten zu diesen Preisen zahlreiche Abschlüsse. Die hiesigen Müller erhöhten ihre Preise um 6 d. bis 1 sh. 1 pr. Sack, doch konnten sich die Bäcker vorläufig nicht entschliessen, die höheren Preise zu bewilligen. Das bedeutendste Geschäft entwickelte sich in besten ungarischen Mehlorten zu 34—34 6.

Amsterdam, okt. 17. (F. Oelsner.) Az izlet szilárd hangulathal folyt le. Kész helyben változatlan, Berdianski 122/3 és 140. folyó hora 136/7, márcziusra 142/3, felmondott 200 last, összesen e hónapban 4100 last. *Baza* határidőre kissé emelkedett, novemberre 193, márcziusra 203, New-York búzánál $\frac{1}{4}$ sh. cent árhanyatlást jelent, most kivételre csekély volt a kereslet, s az érdekes inkább eladásokra mutatott kedvet. Az izlet ugyan ismét javult egy kissé, a zárlat azonban lanyha maradt, minek folytán a készletek növekedésére van kilátás. Ennek következtében a vételkészt csekély volt, úgy hogy az árak továbbá $\frac{1}{4}$ sh. centtel hanyatlottak.

Amsterdam, 17. Oktober 1880 (F. Oelsner.) Der Markt verlor an fester Stimmung. Preise für *Roogen loco* unverändert, Berdianski 122/3 und 140. laufender Monat 136/7, pr. März 142/3. Gekündigt 200 Last. im Ganzen in diesem Monat 4100 Last. Weizen auf Termine etwas höher, November 193, pr. März 203, New-York maldet einen Rückgang für Weizen von $\frac{1}{4}$ Sh. cent, weil für Export wenig Frage bestand u. die Speculation mehr Lust zu Verkäufen zeigte. Zwar besserte sich der Markt wieder etwas, doch blieb der Schluss flau in Folge Aussicht auf Zunahme der Vorräthe. Hierdurch herrschte geringe Kauflust, so dass Preise weitere $\frac{1}{4}$ Sh. cent fielen.

H I R D E T É S E K.

STADLER MIHÁLY

Budapest, Váci-körút 39. szám,

készít mindennemű vas- és réz-sodrony-szövetet, fonatot malmok részére, továbbá rostákat, szítákat, kerítésekét, ablakrostélyzatokat stb. gyári áron.

Meine Maschinenoele,

welche bei *ersten Etablissemants* mit *bestem Erfolge* in Verwendung sind, empfehle ich der Aufmerksamkeit der p. t. Dampfmühlen, ebenso meine *Kammradfette* etc. mit Garantie für beste Bedienung.

CARL J. KRAUS

Budapest, Dorotheagasse 6.
Haupt-Niederlage von Schmieröelen, Petroleum, Fettwaren und Desinfectionsproducten.

ACQUISITION.

Der Chef eines alten holl. Export-Hauses, das v. J. wegen überseischen Verluste zur Zahlungs Einstellung und Liquidation gezwungen war, sucht eine Firma, die ihn mit seinen reichen Erfahrungen, Sprachkenntnissen, Routine und in Vollbesitz seiner merkanfilen Thätigkeit aufnimmt Bescheidene Ansprüche bei 1-a Referenzen über Respectabilität und hervorragend commercziellen Eigenschaften. — Briefe unter Motto »Holland« an die Expedition dieses Blattes.

GANZ & COMP.

Vasöntőde és gépgyár részv.-társaság
Budapesten és Leobersdorffban Bécs mellett

ajánlja
hengerszékelt, hámozó- és egyéb malomgépseit;
turbínákat;
villamos világitást és erőátvitelt;
vasuti-kocsikat és vasuti-felszereléseket;
mindennemű kemény öntvénygyártmányait;
gép- és öntött-munkát.

Eisengiesserei u. Maschinen-Fabrik Act.-Ges.
Budapest u. Leobersdorf bei Wien
empfehlen ihre

Walzenstühle, Schäl- und sonstigen Müllerei-Maschinen;
Turbinen;
Elektrische Beleuchtung und Kraftübertragung;
Eisenbahn-Waggons und Eisenbahn-Ausrüstungen;
Hartgussfabrikate aller Art;
Maschinen- und Guss-Arbeiten.

Müllereimaschinen und Mühlenbau

für Weizen, Korn und Hirse.

A. BESSER, Wien, Währing, Frankgasse 7.